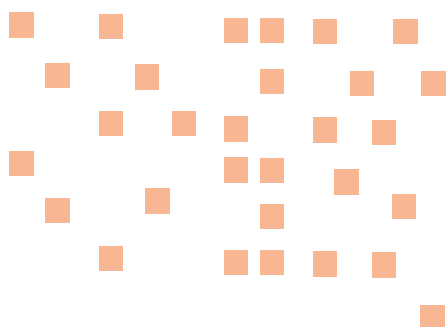

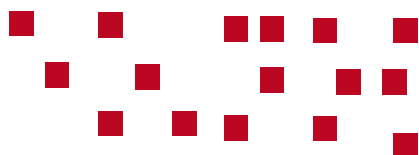
IRAN

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej w Iranie.**

**DPU-WIKP-424/68/2026
09.02.2026**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Iranie.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

LUDNOŚĆ

Populacja Iranu liczy ponad około 92 mln ludzi.^[1]

SKŁAD ETNICZNY

Iran jest bardzo zróżnicowanym krajem, zarówno pod względem kulturowym, jak i etnicznym. Persowie stanowią około 61% populacji tego kraju. Do innych istotnych grup mniejszościowych tego kraju należą: Azerowie (16%), Kurdowie (10%), Lurowie (6%), Arabowie (22%), Beludżowie (2%) i grupy tureckie (2%).^[2]

SKŁAD RELIGIJNY

Iran jest muzułmańskim krajem, w którym szyici stanowią około 90% populacji. Muzułmanie sunniccy i inne sekty islamskie stanowią około 9% społeczeństwa. Pozostały 1% ludności Iranu obejmuje około 300 tys. bahaitów, 300 tys. chrześcijan, 35 tys. zoroastrian, 20 tys. Żydów i 10 tys. mandejczyków.^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Zgodnie z konstytucją z 1979 r. (modyfikowaną w 1989 r.) Iran jest republiką islamską, a nadrzędna rola w kierowaniu państwem zarezerwowana jest dla **rahbara**, czyli Przywódcy Rewolucji Islamskiej.^{[4][5]}

Wcześniej (przed rewolucją islamską, do której doszło w 1979 r.) Iran był monarchią konstytucyjną. Rządził nim szach Mohammad Reza Pahlawi. Między 1978 a 1979 r. w Iranie trwały niepokoje społeczne, które ostatecznie doprowadziły do rewolucji. W styczniu 1979 r. szach pod naciskiem opozycji opuścił Iran (zm. w 1980 r. na emigracji), przekazując władzę Radzie Regencyjnej. Przywódca opozycji

¹ Al Jazeera, A simple visual guide to Iran and its people, 20.06.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/20/a-simple-visual-guide-to-iran-and-its-people>

² Al Jazeera, A simple visual guide to Iran and its people, 20.06.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/20/a-simple-visual-guide-to-iran-and-its-people>

³ Al Jazeera, A simple visual guide to Iran and its people, 20.06.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/20/a-simple-visual-guide-to-iran-and-its-people>

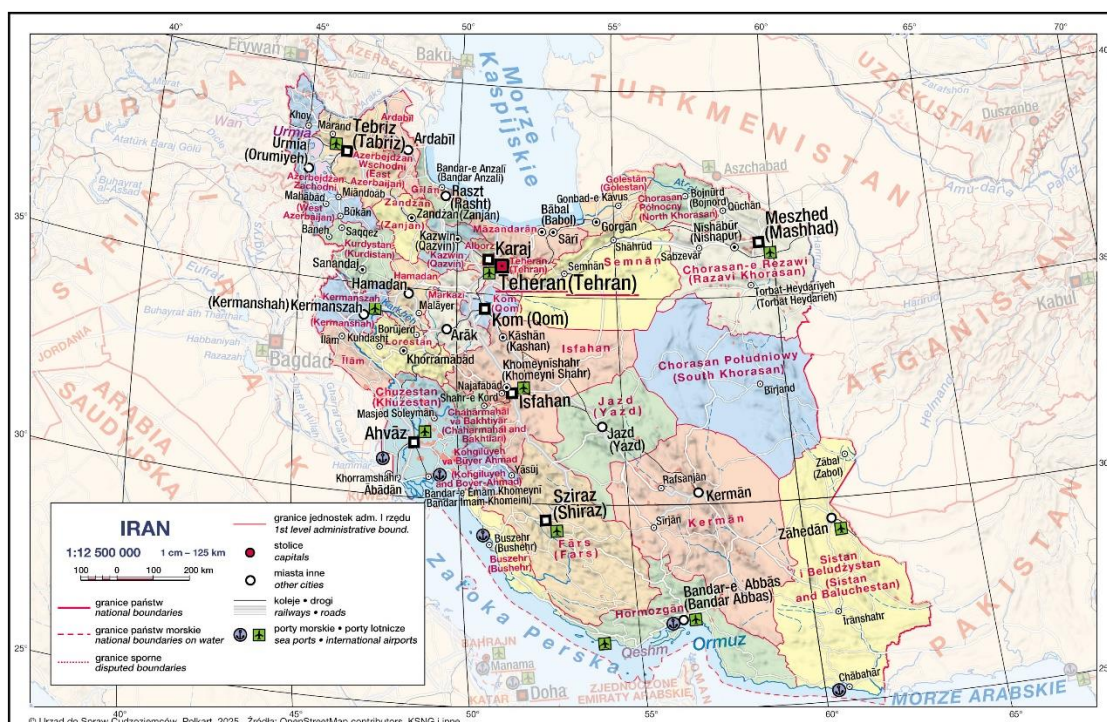
⁴ BBC News, Iran Country Profile, 24.01.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541327>

⁵ Warsaw Institute, Irańska scena polityczna, 24.06.2021, <https://warsawinstitute.org/pl/iranska-scena-polityczna/>

muzułmańskiej – ajatollah Ruhollah Musawi Chomejni, utworzył Irańską Radę Rewolucyjną, a po powrocie do kraju z emigracji we Francji, przejął władzę i stworzył Tymczasowy Rząd Rewolucyjny. Dnia 1 kwietnia 1979 r. proklamowano Islamską Republikę Iranu. Zgodnie z nową konstytucją z grudnia 1979 r. Iran stał się państwem opartym na zasadach islamu i prawie religijnym – szari'acie.^{[6][7]}

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Iran podzielony jest na 31 prowincji (ostanów). Prowincje dzielą się na podprowincje (powiaty – pers. *shahrestān*), w ramach których wyodrębnia się gminy miejskie (pers. *bakhsh*) oraz gminy wiejskie (pers. *dehestān*).^[8]

Mapa. Podział administracyjny Iranu.

STRUKTURA WŁADZY

GŁOWA PAŃSTWA

Najwyższą władzę w państwie sprawuje przedstawiciel władz religijnych – Najwyższy Przywódca, którym jest od dnia 4 czerwca 1989 r. **ajatollah Ali Hoseini Chamenei**. Jest on wybierany przez 86-osobowe Zgromadzenie Ekspertów (w jego skład wchodzi

⁶ PWN, Iran. Historia, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Iran-Historia;4270155.html>

⁷ PAP (Polska Agencja Prasowa), Eksperci: w Iranie przez lata sprzeciwu wobec władz wykłarowało się społeczeństwo obywatelskie, 10.04.2023, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1559301%2CEksperci-w-iranie-przez-lata-sprzeciwu-wobec-wladz-wyklarowalo-sie>

⁸ Wikipedia, Administrative divisions of Iran, https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_divisions_of_Iran

duchowni islamscy wyłanianiani na kadencję 8-letnią).^{[9][10]} Najwyższy Przywódca prowadzi Iranowi w sprawach politycznych, społecznych oraz gospodarczych.^[11]

Głową państwa i szefem rządu jest w Iranie prezydent wybierany w wyborach powszechnych. Kadencja prezydenta trwa 4 lata.^[12]

Ostatnie wybory prezydenckie odbyły się w Iranie w dniu 28 czerwca 2024 r. (druga tura odbyła się 5 lipca 2024 r.). Wygrał je **Masoud PEZESHKIAN** (kandydat niezależny), który zdobył 44,4% głosów. Drugie miejsce zajął Saeed JALILI z Frontu Stabilności Rewolucji Islamskiej zdobywając 40,4% głosów. Wybory prezydenckie odbyły się przedterminowo ze względu na śmierć poprzedniego prezydenta Ebrahima RAISI w katastrofie helikoptera, do której doszło w maju 2024 r.^[13]

RZĄD I PREMIER

Prezydent pełni jednocześnie funkcję premiera. Rada Ministrów wybierana jest przez prezydenta. Najwyższy przywódca posiada kontrolę nad nominacjami do niektórych ministerstw.^[14]

PARLAMENT I WYBORY PARLAMENTARNE

Władzę ustawodawczą w Iranie sprawuje jednoizbowy parlament o nazwie **Islamskie Zgromadzenie Konsultatywne**. Zasiada w nim 290 członków wybieranych w wyborach powszechnych na 4-letnią kadencję. Nad zgodnością uchwalonych przez parlament ustaw z zasadami islamu czuwa **Rada Strażników Konstytucji** złożona z 12 teologów i prawników. Ewentualne spory między parlamentem i Radą Strażników rozstrzyga 31-osobowa Rada Arbitrażowa, której werdykt jest ostateczny.^{[15][16]}

Ostatnie wybory do Islamskiego Zgromadzenia Konsultatywnego (pierwsza tura) odbyły się dnia 1 marca 2024 r. (wybór na 245 mandatów), natomiast druga tura (na 45 pozostałych mandatów) dnia 10 maja 2024 r.^[17] O miejsce w parlamencie ubiegało się ponad 15 tys. kandydatów,^[18] natomiast udział w wyborach wzięło jedynie 40,6 % uprawnionych do głosowania. Tym samym osiągnięto najniższą frekwencję w historii.^[19]

⁹ BBC News, Iran Country Profile, 24.01.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541327>

¹⁰ PAP (Polska Agencja Prasowa), Iran, 2019, <https://www.pap.pl/kraje-swiata/iran.html>

¹¹ NYU Law Global Lex, An Overview of the Iranian Legal System, https://www.nyulawglobal.org/globalex/iran_legal_system_research1.html#the-iranian-legal-system

¹² PAP (Polska Agencja Prasowa), Iran, 2019, <https://www.pap.pl/kraje-swiata/iran.html>

¹³ BBC News, Reformist Masoud Pezeshkian elected Iran's president, 06.07.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cx824yl3ln4o>

¹⁴ PAP (Polska Agencja Prasowa), Iran, 2019, <https://www.pap.pl/kraje-swiata/iran.html>

¹⁵ Al Jazeera, Polls close in Iran's delayed runoff parliamentary election, 11.09.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/09/iranians-head-polls-delayed-runoff-parliamentary-vote-200911072447463.html>

¹⁶ PAP (Polska Agencja Prasowa), Iran, 2019, <https://www.pap.pl/kraje-swiata/iran.html>

¹⁷ Iran Primer, Election Results: Hardliners Gain, Turnout Low, 13.03.2024, <https://iranprimer.usip.org/blog/2024/mar/05/election-results-hardliners-gain-turnout-low>

¹⁸ Forsal, Wybory parlamentarne w Iranie. Najniższa frekwencja w historii?, 02.03.2024, <https://forsal.pl/swiat/aktualnosci/artykuly/9446554.wybory-parlamentarne-w-iranie-najnizsza-frekwencja-w-historii.html>

¹⁹ Eroactiv, Wybory w Iranie z najniższą frekwencją w historii. Irańczycy zbojkotowali głosowanie, 02.03.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>

Większość zwycięskich kandydatów jest uznawanych za konserwatywnych, zwolenników islamskiej rewolucji.^[20] 107 miejsc w Zgromadzeniu zdobyła Koalicyjna Rada Sił Islamskiej Rewolucji, 79 miejsc – Ludowy Sojusz Islamskiej Rewolucji, 45 miejsc – ugrupowanie Głos Narodu, 41 miejsc – kandydaci niezależni, 13 miejsc Rada Jedności.^[21]

SYSTEM PRAWNY

W Iranie obowiązuje religijny system prawny, oparty na prawie świeckim i islamskim.^[22]

KARA ŚMIERCI

Iran jest krajem, w którym jest orzekana oraz wykonywana kara śmierci. Najwyższy wymiar kary może zostać orzeczony nie tylko w przypadku najpoważniejszych przestępstw, takich jak np. morderstwo, ale także przestępstw gospodarczych, przestępstw związanych z narkotykami, itp. Amnesty International podkreśla, że obywatele Iranu są skazywani na śmierć za niejasno lub zbyt szeroko sformułowane czyny albo za działania, które w ogóle nie powinny być określane, jako przestępstwa.^[23] Kara śmierci grozi w przypadku szerokich i niejasno zdefiniowanych zarzutów, tj. „wrogość przeciwko Bogu” (*moharebeh*), „korupcja na ziemi” (*efsad-e fel-arz*) i „zbrojny bunt przeciwko państwu” (*baghi*) w sprawach motywowanych politycznie.^{[24][25]} Ponadto najwyższy wymiar kary orzekany jest również wobec osób nieletnich.^[26]

W Iranie egzekucje są wykonywane arbitralnie, po rażąco niesprawiedliwych procesach przed sądami rewolucyjnymi. Sądy te działają pod wpływem organów bezpieczeństwa i wywiadu, a przy wydawaniu wyroków skazujących i wyroków śmierci rutynowo opierają się na „zeznaniach” wymuszonych torturami. Władze irańskie stosują karę śmierci w celu ukarania osób, które dopuściły się krytyki, lub były postrzegane jako krytykujące, Islamską Republikę Iranu i jej polityczno-religijne ideologie. Było tak m.in. podczas powstania „*Woman Life Freedom*”, protestów które miały miejsce w Iranie pod koniec 2022 r. w związku ze śmiercią Mahsy Amini, Kurdynki aresztowanej za naruszenie obowiązkowego w kraju kodeksu ubioru.^{[27][28]} (por. opracowanie WIKP nr DPU-WIKP-424/574/2024 z dn.12.11.2024) Podobnie represje

²⁰ BBC News, Iran elections: Record low turnout in polls as hardliners win, 04.03.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>

²¹ Wikipedia, 2024 Iranian legislative election, https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Iranian_legislative_election

²² NYU Law Global Lex, An Overview of the Iranian Legal System, https://www.nyulawglobal.org/globalex/iran_legal_system_research1.html#the-iranian-legal-system

²³ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

²⁴ Amnesty International, Iran: UN member states must urgently press authorities to halt executions after horrifying increase, 16.10.2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/10/iran-un-member-states-must-urgently-press-authorities-to-halt-executions-after-horrifying-increase/>

²⁵ Amnesty International, Iran: Over 1,000 people executed as authorities step up horrifying assault on right to life, 26.09.2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/09/iran-over-1000-people-executed-as-authorities-step-up-horrifying-assault-on-right-to-life/>

²⁶ PolsatNews.pl, Nieletni straceni w Iranie. "Karę śmierci wykonano łamiąc międzynarodowe prawo", 30.04.2019, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-04-30/dwaj-nastolatkowcie-straceni-w-iranie-o-tym-ze-czeka-ich-smierc-dowiedzieli-sie-przed-egzekucja/>

²⁷ The Straits Times, Iran executed at least 1,500 people in 2025, a 35-year record: Rights group, 01.01.2026, <https://www.straitstimes.com/world/middle-east/iran-executed-at-least-1500-people-in-2025-a-35-year-record-rights-group>

²⁸ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

miały miejsce w trakcie protestów, które przetoczyły się przez Iran po 28 grudnia 2025 r. (patrz dalej).^[29]

Od czasu protestów, które wybuchły w 2022 r., liczba egzekucji dokonywanych w Iranie wzrosła z ponad 500 w 2022 r. do ponad 800 w 2023 r., następnie blisko tysiąc w 2024 r.^[30]

W 2025 r. organizacje praw człowieka odnotowały w Iranie rekordową liczbę egzekucji (brak jest pełnych danych o liczbie samych wyroków). Liczba wykonanych wyroków śmierci była bezprecedensowo wysoka i wyniosła – według różnych źródeł – 1 000–2 200+.^{[31][32]}

- Według **Amnesty International**, do września 2025 r. wykonanych zostało co najmniej 1000 egzekucji.^[33] W 2025 r. władze Iranu zintensyfikowały stosowanie kary śmierci pod pretekstem zapewnienia bezpieczeństwa narodowego w następstwie eskalacji działań wojennych między Izraelem a Iranem, co miało miejsce w czerwcu 2025 r. (patrz dalej).^[34]
- Według grupy praw człowieka **Iran Human Rights (IHR)** z siedzibą w Norwegii w 2025 r. władze Iranu wykonały 1 500 egzekucji, z czego ponad 700 osób zostało straconych za przestępstwa związane z narkotykami.^[35]
- **Human Rights Activists News Agency (HRANA)** podaje, że od dnia 1 stycznia do 20 grudnia 2025 r. co najmniej 1 922 osoby zostały poddane egzekucjom, ponad dwukrotnie więcej niż w 2024 r. (o 103% więcej). Co najmniej dziesięć egzekucji przeprowadzono publicznie. Informacje o 95% egzekucji nie zostały oficjalnie podane do wiadomości publicznej przez irańskie władze. Spośród tych, których płeć mogła zostać potwierdzona, 1 681 to mężczyźni, a 59 – kobiety. Egzekucje były w przeważającej mierze powiązane z dwoma kategoriami zarzutów – sprawy o morderstwo stanowiły 47,55%, podczas gdy 46,10% było związanych z przestępstwami narkotykowymi.^[36]
- Z kolei według **National Council of Resistance of Iran (NCRI)** w 2025 r. w Iranie wykonano ponad 2 200 egzekucji w 97 miastach (tym samym liczba egzekucji w 2025 r. była o około 120% wyższa niż w 2024 r., o 160% wyższa niż w 2023 r. i o 280% wyższa niż w 2022 r.). Tempo egzekucji przyspieszyło bezprecedensowo w drugiej połowie 2025 r. Liczba wykonywanych wyroków śmierci w ostatnich sześciu miesiącach roku była ponad dwukrotnie większa

²⁹ Iran International, Iran carried out at least 52 executions during protests, rights group says, 16.01.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601163543>

³⁰ The Straits Times, Iran executed at least 1,500 people in 2025, a 35-year record: Rights group, 01.01.2026, <https://www.straitstimes.com/world/middle-east/iran-executed-at-least-1500-people-in-2025-a-35-year-record-rights-group>

³¹ Death Penalty Information Centre, Iran Hits 1000 Execution Mark, Highest Total in Three Decades, 25.09.2025, <https://deathpenaltyinfo.org/iran-hits-1000-execution-mark-highest-total-in-three-decades>

³² NCRI (National Council of Resistance of Iran), Iran: More than 2,200 Executions in 2025 in 97 cities, An Unprecedented High in Khamenei's 37-Year Criminal Rule, 31.12.2025, <https://www.ncr-iran.org/en/news/human-rights/stop-executions-in-iran/iran-marks-more-than-2200-executions-in-2025-unprecedented-high-in-khameneis-37-year-criminal-rule/>

³³ Amnesty International, Iran: UN member states must urgently press authorities to halt executions after horrifying increase, 16.10.2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/10/iran-un-member-states-must-urgently-press-authorities-to-halt-executions-after-horrifying-increase/>

³⁴ Amnesty International, Iran: Over 1,000 people executed as authorities step up horrifying assault on right to life, 26.09.2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/09/iran-over-1000-people-executed-as-authorities-step-up-horrifying-assault-on-right-to-life/>

³⁵ The Straits Times, Iran executed at least 1,500 people in 2025, a 35-year record: Rights group, 01.01.2026, <https://www.straitstimes.com/world/middle-east/iran-executed-at-least-1500-people-in-2025-a-35-year-record-rights-group?>

³⁶ Iran International, Executions in Iran doubled in 2025, rights group says, 26.12.2025, <https://www.iranintl.com/en/202512268741?>

niż w ciągu pierwszych sześciu miesięcy. Ofiary obejmowały niemal wszystkie grupy wiekowe, od 18-letniej młodzieży do 71-letnich osób. Średnia wieku 881 osób, których wiek jest znany, wynosi 36 lat.^[37]

- Również organizacja Iran Human Rights Monitor (IHM) odnotowała około 2 200 egzekucji w 2025 r.^[38]

Według Iran HRM, w **styczniu 2025 r.** wykonanych zostało w Iranie 99 egzekucji, w **lutym** – 97, w **marcu** – 74. Od **kwietnia 2025 r.** odnotowano wzrost liczby wykonanych wyroków śmierci do 129, natomiast w **maju** liczba ta wzrosła do 178.^[39]

W **czerwcu 2025 r.** liczba egzekucji w Iranie wyniosła 114.^[40] Jednocześnie od czasu 12-dniowej wojny między Izraelem a Iranem w czerwcu 2025 r. (patrz dalej) nastąpił znaczny wzrost liczby osób postawionych przed sądem pod zarzutem „współpracy z wrogimi rządami”, „zbrojnego buntu przeciwko państwu” i „korupcji na Ziemi”.^[41]

W kolejnych miesiącach 2025 r. straconych zostało w Iranie: w **lipcu 2025 r.** – 108 osób, w **sierpniu** – 173, natomiast w **wrzeźniu** – 204.^[42]

Od **października 2025 r.** nastąpiła bezprecedensowa eskalacja liczby egzekucji w Iranie. Udokumentowane egzekucje osiągnęły **co najmniej 279** (według innych źródeł – 241, podczas gdy w październiku 2024 r., zarejestrowano 161 egzekucji). Wśród osób poddanych egzekucji było 8 kobiet i jedna osoba niepełnoletnia, która w chwili domniemanego przestępstwa miała mniej niż 18 lat.^{[43][44]}

W **listopadzie 2025 r. wykonano co najmniej 336 egzekucji** – najwięcej w ciągu jednego miesiąca od prawie czterech dekad. Wśród straconych było dziewięć kobiet. W licznych przypadkach więźniom odmówiono dostępu do prawników, poddano ich długotrwałej izolacji, torturom, a zeznania wymuszono siłą. O egzekucjach nie powiadamiano także rodzin skazanych. Niektóre osoby zostały stracone wkrótce po podtrzymaniu wyroków, podczas gdy inne w trakcie procedury odwoławczej.^[45]

Tymczasem łączna liczba egzekucji odnotowanych w **grudniu wyniosła 376** (w tym 10 kobiet).^[46]

³⁷ NCRI (National Council of Resistance of Iran), Iran: More than 2,200 Executions in 2025 in 97 cities, An Unprecedented High in Khamenei's 37-Year Criminal Rule, 31.12.2025, <https://www.ncr-iran.org/en/news/human-rights/stop-executions-in-iran/iran-marks-more-than-2200-executions-in-2025-unprecedented-high-in-khameneis-37-year-criminal-rule/>

³⁸ Iran HRM (Human Rights Monitor), Instrumental use of execution in Iran; a governmental weapon to silence protests, 07.01.2026, <https://iran-hrm.com/2026/01/07/instrumental-use-of-execution-in-iran-a-governmental-weapon-to-silence-protests/>

³⁹ Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran HRM Monthly Report: June 2025, 10.07.2025, <https://iran-hrm.com/2025/07/10/iran-hrm-monthly-report-june-2025/>

⁴⁰ Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran HRM Monthly Report: June 2025, 10.07.2025, <https://iran-hrm.com/2025/07/10/iran-hrm-monthly-report-june-2025/>

⁴¹ DW, Iran: Execution spree as part of political crackdown, 11.10.2025, <https://www.dw.com/en/iran-execution-sprees-as-part-of-political-crackdown/a-74314643>

⁴² Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran Human Rights Monthly Report – October 2025, 04.11.2025, <https://iran-hrm.com/2025/11/04/iran-human-rights-monthly-report-october-2025/>

⁴³ Iran International, Iran's October execution toll hits 20-year high, rights group says, 01.11.2025, <https://www.iranintl.com/en/202511018005>

⁴⁴ Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran Human Rights Monthly Report – October 2025, 04.11.2025, <https://iran-hrm.com/2025/11/04/iran-human-rights-monthly-report-october-2025/>

⁴⁵ Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran Human Rights Monthly Report – November 2025, 01.12.2025, <https://iran-hrm.com/2025/12/01/iran-human-rights-monthly-report-november-2025/>

⁴⁶ Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran HRM Monthly Report – December 2025, 01.01.2026, <https://iran-hrm.com/2026/01/01/iranhrm-monthly-report-december-2025/>

Co najmniej 112 więźniów, w tym jedna kobieta, zostało straconych od 28 grudnia 2025 r. do 6 stycznia 2026 r. w ciągu pierwszych dziesięciu dni protestów, do których doszło w Iranie.^[47] – patrz rozdział: **PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW**.

Dnia 18 grudnia 2025 r. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło 72. rezolucję potępiającą poważne, powszechne i systematyczne łamanie praw człowieka przez irański reżim. W rezolucji podkreślono w szczególności alarmujące, ciągłe i powszechne stosowanie kary śmierci, w tym egzekucje oparte na przymusowych zeznaniach, bez uczciwych procesów, a także nieproporcjonalnie przeciwko kobietom, mniejszościom etnicznym i religijnym oraz nieletnim.^[48]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w Iranie w wyniku różnego rodzaju incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa zginęło łącznie: w 2023 r. – 214 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), w 2024 r. – 364, a od początku do października 2025 r. – 682. Według ACLED większość ofiar (521 z 1260) stanowiły osoby zabite w wyniku ataków ze strony armii Izraela.^[49] Inne źródła wskazują jednak, że w samych atakach Izraela w czerwcu 2025 r. zginęło co najmniej 1 190 (patrz dalej).^[50]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Iran, jest uważany za regionalną potęgę wojskową. Siły bojowe tego kraju obejmują: Armię Islamskiej Republiki Iranu (Artesh), Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej (Sepah / ang. IRGC – Islamic Revolutionary Guard Corps) oraz Dowództwo Organów Ścigania (LEC).^{[51][52][53]}

Artesh składa się z armii, marynarki wojennej oraz sił powietrznych, które są odpowiedzialne za obronę granic Iranu i utrzymanie porządku wewnętrznego.^[54] Według ogólnodostępnych źródeł informacji, Islamska Republika Iranu ma pod bronią około 600 tysięcy żołnierzy należących do różnych rodzajów sił zbrojnych w tym

⁴⁷ Iran HRM (Human Rights Monitor), Instrumental use of execution in Iran; a governmental weapon to silence protests, 07.01.2026, <https://iran-hrm.com/2026/01/07/instrumental-use-of-execution-in-iran-a-governmental-weapon-to-silence-protests/>

⁴⁸ Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran HRM Monthly Report – December 2025, 01.01.2026, <https://iran-hrm.com/2026/01/01/iranhrm-monthly-report-december-2025/>

⁴⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁰ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

⁵¹ War Power Iran, Regional Defence Review 2026, <https://www.warpoweriran.com/>

⁵² Strauss Centre for International Security and Law, Strait of Hormuz – Iranian Military, <https://www.strausscenter.org/strait-of-hormuz-iranian-military/>

⁵³ ISW (Institute for the Study of War), Explainer: the Iranian Armed Forces, 17.06.2025, <https://understandingwar.org/research/middle-east/explainer-the-iranian-armed-forces/>

⁵⁴ Strauss Centre for International Security and Law, Strait of Hormuz – Iranian Military, <https://www.strausscenter.org/strait-of-hormuz-iranian-military/>

około 400 tysięcy członków regularnych sił zbrojnych (350 tysięcy sił lądowych; 18 tysięcy marynarki wojennej; 40 tysięcy sił obrony powietrznej).^{[55][56][57]}

Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej został założony, jako równoległa armia do Artesz, wkrótce po rewolucji islamskiej przez pierwszego najwyższego przywódcę Republiki Islamskiej – Rouhollaha Chomeini'ego. IRGC funkcjonował jako głęboko ideologiczna straż, która zapewniała duchownym utrzymanie kontroli nad rodzącym się reżimem.^[58] Korpus Strażników liczy około 150–190 tys. (100–150 tys. sił lądowych; 20 tys. marynarki wojennej; 15 tys. sił powietrzno-kosmicznych; do 21 tys. sił Quds^{[59][60]}).^{[61][62][63]} Niektórzy analitycy uważają, że liczba ta jest znacznie wyższa.^[64]

Siły Quds to gałąź Korpusu Strażników, której zadaniem są operacje zewnętrzne – poza Iranem. Podstawowym zadaniem tych sił oraz ich największym sukcesem było sponsorowanie, szkolenie i nadzorowanie grup paramilitarnych na Bliskim Wschodzie. Siły Quds odegrały aktywną rolę w zapewnianiu szkoleń i broni grupom ekstremistycznym, w tym irackim powstańcom, libańskiemu Hezbollahowi i innym. Dowódcą grupy był generał Qassem Soleimani, który nadzorował powstanie sił przeciwko siłom USA i koalicji w Iraku.^{[65][66]}

IRGC dowodzi również milicją **Sazman-e Basij-e Mostaz'afin (Związkiem Mobilizacji Uciemiężonych)** w skrócie zwany **Basidż/Basij**^[67], ochotniczą siłą paramilitarną całkowicie mu oddaną, która często jest używana do pacyfikowania antyrządowych protestów.^[68] Członkowie Basidż pochodzą często z prowincji, z religijnych środowisk^[69] i są bezwzględnie lojalni wobec Najwyższego Przywódcy. Są także poddawani ciężkiej indoktrynacji, w tym wstępnemu szkoleniu wojskowemu i ideologicznemu, które trwa 45 dni. W skład Basidż wchodzi uzbrojone brygady,

⁵⁵ Działająca w ramach Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) siła pomocnicza posiadająca wiele obowiązków, zwłaszcza dot. bezpieczeństwa wewnętrznego, egzekwowania prawa, ochrony szczególnych wydarzenia religijne lub polityczne oraz kontroli moralności. Basij ma oddziały w praktycznie każdym mieście i miasteczku w Iranie. – The Iranian Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>

⁵⁶ Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>

⁵⁷ Global Fire Power, Iran, 2024, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=iran

⁵⁸ ISW (Institute for the Study of War), Explainer: the Iranian Armed Forces, 17.06.2025, <https://understandingwar.org/research/middle-east/explainer-the-iranian-armed-forces/>

⁵⁹ NBC News, What is Iran's secretive Quds Force?, 03.01.2020, <https://www.nbcnews.com/news/world/who-are-iran-s-secretive-quds-forces-n1110156>

⁶⁰ Siły Quds, to zorganizowane wkrótce po rewolucji irańskiej (1978–79) elitarne, tajne skrzydło irańskiego Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC), odpowiedzialne głównie za jego operacje zagraniczne. Britannica, Quds Force, <https://www.britannica.com/topic/Quds-Force>

⁶¹ Działająca w ramach Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) siła pomocnicza posiadająca wiele obowiązków, zwłaszcza dot. bezpieczeństwa wewnętrznego, egzekwowania prawa, ochrony szczególnych wydarzenia religijne lub polityczne oraz kontroli moralności. Basij ma oddziały w praktycznie każdym mieście i miasteczku w Iranie. – The Iranian Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>

⁶² Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>

⁶³ Global Fire Power, Iran, 2024, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=iran

⁶⁴ Sky News, What are Iran's military capabilities - and how much of a threat is it?, 15.06.2025, <https://news.sky.com/story/what-are-irans-military-capabilities-and-where-could-it-strike-13115958>

⁶⁵ NBC News, What is Iran's secretive Quds Force?, 03.01.2020, <https://www.nbcnews.com/news/world/who-are-iran-s-secretive-quds-forces-n1110156>

⁶⁶ United Against Nuclear Iran, The Quds Force, <https://www.unitedagainstanucleariran.com/report/quds-force>

⁶⁷ Basidż został ustanowiony przez ajatollaha Ruhollaha Chomeiniego wkrótce po rewolucji islamskiej w 1979 r., aby zislamizować irańskie społeczeństwo i walczyć z wrogami od wewnątrz. ABC, What we know about the Basij, the paramilitary volunteer group cracking down on protesters in Iran, 13.10.2022, <https://www.abc.net.au/news/2022-10-13/what-we-know-about-the-basij-in-iran/101534184>

⁶⁸ Sky News, What are Iran's military capabilities - and how much of a threat is it?, 15.06.2025, <https://news.sky.com/story/what-are-irans-military-capabilities-and-where-could-it-strike-13115958>

⁶⁹ OKO.press, Tytoń, Kurdystan, islam, rewolucja. Wszystkie protesty Iranu, 29.01.2023, <https://oko.press/tyton-kurdystan-islam-rewolucja-wszystkie-protesty-iranu>

policja „anty zamieszkowa” i rozległa sieć informatorów.^[70] Szacuje się, że liczba pełnoetatowych, mundurowych i aktywnych członków formacji wynosi 90 tys., z kolejnymi 300 tys. rezerwistów i około 1 milionem osób, które można zmobilizować, gdy zajdzie taka konieczność.^{[71][72][73]} Analitycy twierdzą jednak, że wolontariusze Basidż mogą liczyć nawet ponad 13 mln osób.^{[74][75][76][77]}

Basidż ma kilka oddziałów. Istnieją trzy główne skrzydła zbrojne: **Brygady Ashoura** oraz **Al-Zahra**, których zadaniem jest „obrona dzielnic w nagłych wypadkach”. **Brygady imama Hosseina** składają się z weteranów wojennych Basidż, którzy ściśle współpracują z siłami lądowymi IRGC. Tymczasem **Brygady imama Alego** zajmują się zagrożeniami bezpieczeństwa.^[78]

Dowództwo organów ścigania (LEC) jest irańską służbą bezpieczeństwa wewnętrznego i egzekwowania prawa. Jego główną misją jest prowadzenie zwykłych działań policyjnych i zapewnienie stabilności reżimu. LEC ma wiele podległych jednostek, takich jak straż graniczna oraz policja prewencyjna i operacyjna, która kontroluje egzekwowanie prawa w całym kraju. LEC nadzoruje również jednostki specjalne, które są wysoko wyszkoloną w tłumieniu zamieszek siłą, rozmieszczaną, gdy zwykła policja nie może powstrzymać niepokoju cywilnego.^[79]

RELACJE IRANU Z IZRAELEM

Relacje Iranu i Izraela, które zaczęły się psuć po obaleniu szacha w 1979 r., przechodziły od tego czasu kolejne fazy eskalacji, prowadząc do wielu napięć, także o charakterze zbrojnym.^[80] W ostatnich latach do zaostrzenia wzajemnych relacji pomiędzy tymi krajami doszło pod koniec 2023 r., co miało związek z atakiem terrorystycznym Hamasu na Izrael (w dniu 7 października 2023 r.) oraz rozpoczęciem wojny z Hamasem w Strefie Gazy. Izrael oskarżył Iran o wsparcie i inspirowanie działań Hamasu.^[81]

Według władz irańskich, Izraelczycy byli z kolei współodpowiedzialni za serię zamachów w Iranie: w tym największego zamachu w Kermanie na południu Iranu, do którego doszło w dniu 3 stycznia 2024 r. (100 ofiar śmiertelnych). Odpowiedzialność

⁷⁰ ABC, What we know about the Basij, the paramilitary volunteer group cracking down on protesters in Iran, 13.10.2022, <https://www.abc.net.au/news/2022-10-13/what-we-know-about-the-basij-in-iran/101534184>

⁷¹ Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>

⁷² Global Fire Power, Iran, 2024, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=iran

⁷³ United States Institute of Peace, Iran Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>

⁷⁴ United States Institute of Peace, Iran Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>

⁷⁵ Sky News, What are Iran's military capabilities - and how much of a threat is it?, 15.06.2025, <https://news.sky.com/story/what-are-irans-military-capabilities-and-where-could-it-strike-13115958>

⁷⁶ OKO.press, Tytoń, Kurdystan, islam, rewolucja. Wszystkie protesty Iranu, 29.01.2023, <https://oko.press/tyton-kurdystan-islam-rewolucja-wszystkie-protesty-iranu>

⁷⁷ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iran's Basij Force -- The Mainstay Of Domestic Security, 07.12.2008, <https://www.rferl.org/a/Irans-Basij-Force-Mainstay-Of-Domestic-Security/1357081.html>

⁷⁸ United States Institute of Peace, Iran Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>

⁷⁹ ISW (Institute for the Study of War), Explainer: the Iranian Armed Forces, 17.06.2025, <https://understandingwar.org/research/middle-east/explainer-the-iranian-armed-forces/>

⁸⁰ Arab News, Timeline of tensions and hostilities between Israel and Iran, 15.06.2025, <https://www.arabnews.com/node/2604551/middle-east>

⁸¹ Onet Wiadomości, Dlaczego Iran i Izrael są zaprzysięgłymi wrogami? Wyjaśniamy historię konfliktu, 16.04.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/o-co-chodzi-w-konflikcie-iran-i-izrael-wyjasniamy-historie-konfliktu/4kb7pjf>

za zamach wzięło Państwo Islamskie Prowincja Chorasán (Islamic State Khorasan Province ISKP).^{[82][83][84]}

W dniu 1 kwietnia 2024 r. Izrael przeprowadził na atak lotniczy na ambasadę Iranu w Damaszku. Wskutek ataku zginęło, między innymi, dwóch generałów i pięciu innych członków irańskiej Gwardii Rewolucyjnej.^{[85][86][87][88]} W odwecie za atak, 13 kwietnia 2024 r. Iran wystrzelił ponad 300 dronów i pocisków rakietowych, które trafiły w terytorium Izraela. Większość z nich została zestrzelona przez izraelską obronę powietrzną, a także stacjonujące w regionie wojska, między innymi USA, Wielkiej Brytanii i Francji.^[89] Izrael zapowiedział odwet za irański atak rakietowy. Doszło do niego nocą z 18 na 19 kwietnia, kiedy nad irańskim miastem Isfahan słychać było wybuchy. Wkrótce potem Iran ogłosił, że jego obrona przeciwlotnicza zestrzeliła kilka izraelskich dronów, które nie wyrządziły jednak szkód.^[90]

Dnia 1 października 2024 r. Iran wystrzelił od 180 do 200 pocisków przeciwko Izraelowi w ramach odwetu za zabicie w Libanie (w atakach rakietowych) lidera Hamasu Ismaila Haniyego, szefa Hezbollahu Hasana Nasr Allaha i irańskiego generała Abbasa Nilforuszana.^{[91][92][93][94]} Większość wystrzelonych pocisków została zneutralizowana przez koalicję pod przywództwem USA i Izraela. Jeden Palestyńczyk na Zachodnim Brzegu został zabity, a dwóch Izraelczyków zostało rannych przez spadające odłamki i gruz, które spowodowały szkody i wzniciły pożary w okolicy.^{[95][96]} Irańscy urzędnicy twierdzili, że atak, nazwany „Operacją True Promise 2”, okazał się sukcesem, a IRGC poinformowało, że 90% pocisków trafiło w cele. Jednocześnie prezydent Masoud Pezeshkian stwierdził, że izraelska obrona przeciwlotnicza jest „bardziej krucha niż szkło” i zapowiedział „bardziej miażdżącą reakcję” na jakikolwiek odwet.^[97] Minister spraw zagranicznych Iranu Abbas Aragchi, stwierdził, że atak był

⁸² DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

⁸³ Tygodnik Powszechny, Iran i Izrael: skąd się wziął konflikt między nimi, co może z niego wyniknąć i czy oba kraje łączy tylko wrogość? 19.04.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/iran-i-izrael-skad-sie-wzial-konflikt-miedzy-nimi-co-moze-z-niego-wyniknac-i-czy-oba-kraje-laczy>

⁸⁴ Defence24, Zamach w Iranie a groźba regionalizacji konfliktu [ANALIZA], 04.01.2024, <https://defence24.pl/geopolityka/zamach-w-iranie-a-grozba-regionalizacji-konfliktu-analiza>

⁸⁵ Arab News, Timeline of tensions and hostilities between Israel and Iran, 15.06.2025, <https://www.arabnews.com/node/2604551/middle-east>

⁸⁶ Onet Wiadomości, Dlaczego Iran i Izrael są zaprzysięgłymi wrogami? Wyjaśniamy historię konfliktu, 16.04.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/o-co-chodzi-w-konflikcie-iran-i-izrael-wyjasniamy-historie-konfliktu/4kb7pjf>

⁸⁷ Rzeczpospolita, „Jerusalem Post”: Izrael wysłał jasny sygnał Iranowi. Cel nie był przypadkowy, 19.04.2024, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art40206521-jerusalem-post-izrael-wyslal-jasny-sygнал-iranowi-cel-nie-był-przypadkowy>

⁸⁸ DW, Niemcy mają opuścić Iran. USA spodziewają się eskalacji, 13.04.2024, <https://www.dw.com/pl/niemcy-maj%C4%85-opu%C5%9Bci%C4%87-iran-usa-spodziewaj%C4%85-si%C4%99-eskalacji/a-68809923>

⁸⁹ TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają rakietowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>

⁹⁰ DW, Amerykańskie media: Izrael uderzył na cel w Iranie, 19.04.2024, <https://www.dw.com/pl/ameryka%C5%84skie-media-izrael-uderzy%C5%82-na-cel-w-iranie/a-68865935>

⁹¹ UK Parliament, Israel-Iran October 2024, 05.11.2024, <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10113>

⁹² The Iran Primer, Explainer: Iran's Missile Assault on Israel, 02.10.2024, <https://iranprimer.usip.org/blog/2024/oct/02/explainer-iran%E2%80%99s-missile-assault-israel>

⁹³ Rzeczpospolita, Ekspert ds. bezpieczeństwa po ataku Iranu na Izrael: Teheran boi się wojny, 02.10.2024, <https://www.rp.pl/atak-izraela-na-liban/art41232661-ekspert-ds-bezpieczenstwa-po-ataku-iranu-na-izrael-teheran-boi-sie-wojny>

⁹⁴ TVPinfo, Izrael zapowiada odwet na Iranie. „Mamy odpowiednie plany”, 01.10.2024, <https://www.tvp.info/82610724/konflikt-izrael-iran-iran-ostrzelal-izrael-rzecznik-armii-izraela-mowi-o-odwecie>

⁹⁵ The Times of Israel, Iran fires 181 missiles at Israel; PM: They made a ‘big mistake’ and ‘will pay for it’, 01.10.2024, <https://www.timesofisrael.com/israel-warns-of-consequences-after-iran-launches-181-missiles-in-major-attack/>

⁹⁶ Arab News, Timeline of tensions and hostilities between Israel and Iran, 15.06.2025, <https://www.arabnews.com/node/2604551/middle-east>

⁹⁷ The Iran Primer, Explainer: Iran's Missile Assault on Israel, 02.10.2024, <https://iranprimer.usip.org/blog/2024/oct/02/explainer-iran%E2%80%99s-missile-assault-israel>

samoobroną i zakończył działania Iranu, o ile Izrael nie podejmie kroków, które "sprowokują dalsze działania odwetowe".^{[98][99][100]}

W nocy z 25 na 26 października 2024 r. armia izraelska ponownie przeprowadziła uderzenia w kilku regionach Iranu – Teheranie oraz prowincjach Chuzestan i Ilam – w odwecie za atak z początku października.^[101] Zaatakowano około 20 celów militarnych, w tym fabryki dronów i rakiet balistycznych, systemy obrony powietrznej i inne obiekty wojskowe. W izraelskim ataku na Iran wzięło udział ponad 100 samolotów. Prowadzona przez irańską Gwardię Rewolucyjną agencja prasowa Fars podała, że Izrael zaatakował kilka baz wojskowych na zachodzie i południowym zachodzie Teheranu. Nad ranem doszło do kolejnej fali ataków, rakiety spadły we wschodniej części Teheranu oraz w ośrodku dowodzenia Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej. Po godzinie 5 rano (26 października) izraelskie wojsko ogłosiło, że operacja odwetowa przeciwko Iranowi zakończyła się. W ataku zginęło 4 irańskich żołnierzy.^{[102][103][104]}

Irańska agencja prasowa Tasnim, odnosząc się do uderzenia odwetowego Izraela, podała, że Iran jest przygotowany, by odpowiedzieć na "agresję".^[105]

Wojna dwunastodniowa. Do ostatniej eskalacji relacji między Iranem a Izraelem doszło w czerwcu 2025 r., kiedy Izrael podjął ofensywę w Iranie, której celem było wyeliminowanie irańskiego programu nuklearnego. Bezpośrednią przyczyną ataku było rosnące międzynarodowe zaniepokojenie, że Iran zwiększył produkcję wzbogaconego uranu – kluczowego składnika w produkcji broni jądrowej. Według szacunków izraelskiego wywiadu Iran zgromadził wystarczająco dużo uranu, aby wyprodukować od dziewięciu do piętnastu bomb jądrowych w ciągu kilku dni. Miał też planować rozpoczęcie zakrojonego na dużą skalę programu produkcji pocisków balistycznych. Według oficjalnych oświadczeń Izraela, fakt ten stał się przyczyną natychmiastowej reakcji.^{[106][107][108][109][110]}

W nocy z 12 na 13 czerwca izraelskie siły powietrzne rozpoczęły zmasowany atak na cele związane z irańskim programem nuklearnym oraz zaatakowały co najmniej 6 baz wojskowych w okolicach Teheranu w ramach operacji „Powstający lew” (ang. „Rising

⁹⁸ Business Insider, Iran ostrzega Stany, by nie angażowały się w konflikt, 02.10.2024,

<https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/iran-ostrega-stany-by-nie-angazowaly-sie-w-konflikt/y3ty6c>

⁹⁹ TVPinfo, Izrael zapowiada odwet na Iranie. „Mamy odpowiednie plany”, 01.10.2024, <https://www.tvp.info/82610724/konflikt-izrael-iran-iran-ostrelal-izrael-rzecznik-armii-izraela-mowi-o-odwecie>

¹⁰⁰ BBC News, What we know about Iran's missile attack on Israel, 03.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c70w1j0l488o>

¹⁰¹ CNN World, October 25, 2024 Israel strikes Iran in high-stakes retaliation, 26.10.2024, <https://edition.cnn.com/world/live-news/israel-iran-lebanon-gaza-war-10-25-24-intl-hnk>

¹⁰² RMFfm, Kilkgodzinnna akcja, sto samolotów. Media o szczegółach ataku Izraela na Iran, 27.10.2024,

https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-izrael-w-stanie-wojny/news-kilkgodzinnna-akcja-sto-samolotow-media-o-szczegolach-ataku-nld.7844394#crp_state=1

¹⁰³ TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają raketowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>

¹⁰⁴ BBC News, What we know about Israel's attack on Iran, 27.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cgr0yvr4qpo>

¹⁰⁵ TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają raketowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>

¹⁰⁶ Rzeczpospolita, Atak Izraela na Iran. Polscy ministrowie uspokajają i zapewniają o gotowości do działań, 13.06.2025, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art42525161-atak-izraela-na-iran-polscy-ministrowie-uspokajaja-i-zapewniaja-o-gotowosci-do-dzialan>

¹⁰⁷ Konflikty.pl, „Naród jak Lwica”: Izrael zaata-ko-wał cele w Iranie, zabił głównych irań-skich gene-ra-lów, 13.06.2025, <https://www.konflikty.pl/aktualnosci/wiadomosci/narod-jak-lwica-izrael-iran-salami-bagheri/>

¹⁰⁸ Al Jazeera, The real reason Israel attacked Iran, 15.06.2025, <https://www.aljazeera.com/opinions/2025/6/15/the-real-reason-israel-attacked-iran>

¹⁰⁹ BBC News, What we know about the Iran-Israel ceasefire, 24.06.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/czjk3kxr3zno>

¹¹⁰ ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>

Lion"). W wyniku izraelskiego ataku doszło do eksplozji w Teheranie, a także w Natanz, gdzie znajduje się podziemny ośrodek wzbogacania uranu. Celem izraelskiego uderzenia były również chronione kompleksy mieszkalne dowództwa irańskich sił zbrojnych. Minister obrony Izraela Jisra'el Kac oświadczył, że zostało rozpoczęte „uderzenie wyprzedzające” wymierzone w Islamską Republikę Iranu oraz ogłosił „sytuację nadzwyczajną” w Izraelu, w oczekiwaniu na atak odwetowy.^{[111][112]}

W kolejnych dniach Izrael zaatakował liczne cele w Iranie, w tym instalacje nuklearne, systemy obrony powietrznej, infrastrukturę energetyczną, bazy wojskowe, obiekty Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, lotniska, obiekty związane z programem nuklearnym (Natanz, Isfahan, Fordow, Arak) tj. reaktor ciężkowodny w okolicy Araku oraz ośrodek wzbogacania uranu w Natanzu,^[113] zakłady produkcyjne, wyrzutnie i składy pocisków balistycznych, infrastrukturę krytyczną (rafinerie, instalacje wydobywania i przetwarzania gazu ziemnego, składy paliwowe), siedziby instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz budynki cywilne, w których zamieszkiwali wysoko postawieni przedstawiciele służb.^{[114][115][116]} Odnotowano także uderzenia w budynki Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwa Wywiadu i Bezpieczeństwa (wszystkie w Teheranie).^[117] (patrz mapa: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-edition-israeli-strikes-iran-june-13-2025>).

Już w chwili pierwszych ataków Izraela, Iran zapowiedział „ostrą odpowiedź” wobec Izraela, w tym atak na siły izraelskie i amerykańskie stacjonujące w bazach wojskowych na całym Bliskim Wschodzie. Według Sił Obronnych Izraela, Iran wystrzelił w stronę Izraela ponad 100 dronów Shahed. Część dronów została przechwycona przez Jordańskie Siły Powietrzne nad przestrzenią powietrzną Jordanii, a część przez Izraelskie Siły Powietrzne nad Arabią Saudyjską i Syrią.^{[118][119]} W kolejnych dniach Iran kontynuował ostrzał Izraela, przy czym większość pocisków została przechwycona.^[120]

W dniu 22 czerwca 2025 r. do działań wojskowych przyłączyły się Siły Powietrzne USA, które o 2:30 (czasu irańskiego) dokonały nalotów na kluczowe irańskie obiekty wzbogacania uranu w Fordo i Natanzu oraz Centrum Badawcze Technologii Jądrowej w Isfahanie, które według prezydenta Donalda Trumpa zostały całkowicie

¹¹¹ Rzeczpospolita, Atak Izraela na Iran. Polscy ministrowie uspokajają i zapewniają o gotowości do działań, 13.06.2025, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art42525161-atak-izraela-na-iran-polscy-ministrowie-uspokajaja-i-zapewniaja-o-gotowosci-do-dzialan>

¹¹² Konflikty.pl, „Naród jak Lwica”: Izrael zaatakował cele w Iranie, zabił głównych irańskich generałów, 13.06.2025, <https://www.konflikty.pl/aktualnosci/wiadomosci/narod-jak-lwica-izrael-iran-salami-bagheri/>

¹¹³ WP Wiadomości, Ośrodek nuklearny Iranu zaatakowany. Jest nagranie, 19.06.2025, <https://wiadomosci.wp.pl/osrodek-nuklearny-iranu-zaatakowany-jest-nagranie-7169386332965792a>

¹¹⁴ Ośrodek Studiów Wschodnich, Atak Izraela na Iran – koniec wojny zastępczej, początek bezpośredniej, 17.06.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-06-17/atak-izraela-na-iran-koniec-wojny-zastepczej-poczatek-bezposredniej>

¹¹⁵ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 14, 2025, Morning Edition, 14.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-14-2025-morning-edition>

¹¹⁶ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 14, 2025, Evening Edition, 14.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-14-2025-evening-edition>

¹¹⁷ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 15, 2025, Evening Edition, 15.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-15-2025-evening-edition>

¹¹⁸ The Times of Israel, June 13: PM meets underground with security chiefs, ministers to discuss response to Iran missile fire, 13.06.2025, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-june-13-2025/>

¹¹⁹ The Times of Israel, Iran missile barrages kill 3 Israelis, wound dozens including baby rescued from rubble, 13.06.2025, <https://www.timesofisrael.com/iran-launches-barrages-of-ballistic-missiles-at-israel-hits-buildings-in-countrys-center/>

¹²⁰ The Times of Israel, IDF: Dozens of rockets fired by Iran in previous barrage, some of them downed, 14.06.2025, https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/idf-dozens-of-rockets-fired-by-iran-in-previous-barrage-some-of-them-downed/

zniszczone.^[121] W ramach odwetu za amerykański atak, dnia 23 czerwca Irańczycy ostrzelali amerykańskie bazy wojskowe Al Udeid w Katarze i Ain al-Assad w Iraku.^[122]

Dnia 23 czerwca 2025 r. prezydent USA Donald Trump ogłosił, że Iran i Izrael zgodziły się na „całkowite zawieszenie broni”, które wejdzie w życie w ciągu najbliższych godzin.^[123] Rozejm miał rozpocząć się od 12-godzinnej przerwy w działaniach zbrojnych Iranu, a przez kolejne 12 godzin od ataków miał się powstrzymać Izrael, po czym po 24 godzinach miało dojść do oficjalnego zakończenia „wojny dwunastodniowej”.^[124]

Krótko po ustaniu walk między Iranem a Izraelem, prezydent Iranu Masud Pezeszkian udzielił wywiadu, w trakcie którego podkreślił, że Iran bierze pod uwagę nietrwałość zawieszenia broni i przygotował się na wszelkie ewentualności w tym dalszą agresję ze strony Izraela. Prezydent Iranu jednocześnie potwierdził, że kraj będzie kontynuował program wzbogacania uranu, jednocześnie odrzucając zarzuty o dążenie Iranu do uzyskania broni nuklearnej.^{[125][126]}

W trakcie wojny dwunastodniowej Iran był świadkiem jednej z najbardziej intensywnych konfrontacji wojskowych w ostatnich dziesięcioleciach. Izraelskie naloty dotknęły 27/28 (według różnych źródeł) z 31 prowincji tego kraju przy czym najsilniej odczuły skutki: Teheran, Isfahan i Kermanszah. Łącznie Izrael przeprowadził co najmniej 360 ataków. (patrz. mapa: <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>) Wiele z tych z nich obejmowało zmasowane uderzenia lotnicze na różne cele w tym samym mieście. W ciągu 12 dni na celowniku znalazło się ponad 150 różnych lokalizacji. Prawie jedna trzecia wszystkich gwałtownych wydarzeń przypisywanych Izraelowi miała miejsce w prowincji Teheran, a większość koncentrowała się w stolicy – zaatakowanych zostało 17 z 22 dzielnic Teheranu.^{[127][128]}

W ciągu dwóch tygodni wojny odnotowano ponad 160 ataków w bazy wojskowe i instalacje krytyczne w całym kraju (średnio ponad 12 uderzeń dziennie).^{[129][130]} W trakcie ataków Izraela zarejestrowano także co najmniej 109 uderzeń lub wybuchów w zakładach przemysłowych, energetycznych, administracyjnych i komercyjnych. Prawie dwie trzecie tych incydentów (73 przypadki) miało miejsce

¹²¹ Wiadomości, WP.pl, Orędzie Trumpa. "Spektakularny sukces militarny", 22.06.2025, <https://wiadomosci.wp.pl/orędzie-trumpa-spektakularny-sukces-militarny-7170284726016896a>

¹²² AP News, Iranian missile barrage strikes Israel after deadline Trump announced for ceasefire passes, 01.07.2025, <https://apnews.com/article/israel-iran-war-nuclear-trump-bomber-news-06-23-2025-9e78510c88ccc5e262341f41550609c5>

¹²³ Al Jazeera, Trump claims ceasefire reached between Israel and Iran, 23.06.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/23/trump-claims-ceasefire-reached-between-israel-and-iran>

¹²⁴ Wiadomości Dziennik.pl, Kto kłamie w sprawie rozejmu? Iran zaprzecza doniesieniom Izraela o atakach, 24.06.2025, https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9827077_rozejm-nie-przetrwal-nawet-godziny-iran-i-izrael-wrocily-do-wojny.html

¹²⁵ Al Jazeera, Iran ready for war with Israel, will not halt nuclear programme: Pezeshkian, 23.07.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/7/23/iran-ready-for-war-with-israel-will-not-halt-nuclear-programme-pezeshkian>

¹²⁶ Rzeczpospolita, Pezeszkian: Iran jest gotowy na wojnę z Izraelem. Nie wstrzyma programu nuklearnego, 23.07.2025, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art42745301-pezeszkian-iran-jest-gotowy-na-wojne-z-izraelem-nie-wstrzyma-programu-nuklearnego>

¹²⁷ ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>

¹²⁸ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹²⁹ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹³⁰ ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>

w prowincji Teheran, a następnie Alborz, Lorestan, Fars i Kermanshah. 15 czerwca zgłoszono najwięcej, bo 53 incydenty w kraju.^[131]

W wyniku ataków na Iran, które trwały do 22 czerwca 2025 r. zniszczono ponad 120 wyrzutni rakiet balistycznych^[132] oraz uszkodzone zostały podziemne struktury ośrodka atomowego w Natanz. Siły Obronne Izraela oceniły, że zlikwidowały połowę irańskich wyrzutni pocisków balistycznych oraz pomiędzy 35% a 45% zasobów tych pocisków.^[133]

Podczas dwunastodniowej wojny poniosło także śmierć 435 wojskowych (natomiast 256 zostało rannych), w tym wyeliminowani zostali wojskowi przywódcy oraz naukowcy irańskiego planu nuklearnego (operacje „Narnia” i „Czerwone Wesele”). Zginęło co najmniej jedenastu naukowców nuklearnych oraz trzydziestu dowódców Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) oraz Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych i oficerów wywiadu średniego szczebla^{[134][135][136][137]} m.in:

- szef Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych generał dywizji **Mohammad Bagheri**;
- dowódca Centralnego Sztabu **Khatam al Anbia**;
- generał dywizji **Gholam Ali Rashid** Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej;
- dowódca Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) generał dywizji **Hossein Salami**;
- dowódca Sił Powietrzno-Kosmicznych IRGC generał brygady **Amir Ali Hajizadeh**;
- były sekretarz Najwyższej Rady Bezpieczeństwa Narodowego kontradmirał **Ali Shamkhani**;
- generał brygady **Gholamreza Mehrabi** (zastępca szefa wywiadu Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Islamskiej Republiki Iranu);
- generał brygady **Mehdi Rabbani** (zastępca szefa operacyjnego Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Islamskiej Republiki Iranu);
- **Khosrow Hassani**, zastępca szefa wywiadu Sił Powietrzno-Kosmicznych IRGC;

¹³¹ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹³² Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 16, 2025, Evening Edition, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-16-2025-evening-edition>

¹³³ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 17, 2025, Evening Edition, 17.05.2024, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-17-2025-evening-edition>

¹³⁴ ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>

¹³⁵ The Times of Israel, IDF reveals that it killed six top Iranian military commanders and nine nuclear scientists, 13.06.2025, https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/idf-reveals-that-it-killed-six-top-iranian-military-commanders-and-nine-nuclear-scientists/?utm_source=copilot.com

¹³⁶ Polityka, Atak Izraela w Katarze miał być demonstracją siły. Skończyło się porażką na wielu płaszczyznach, 14.09.2025, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2314785.1,atak-izraela-w-katarze-mial-byc-demonstracja-sily-skonczylo-sie-porazka-na-wielu-plaszczyznach.read>

¹³⁷ Ośrodek Studiów Wschodnich, Atak Izraela na Iran – koniec wojny zastępczej, początek bezpośredniej, 17.06.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-06-17/atak-izraela-na-iran-koniec-wojny-zastepczej-początek-bezposredniej>

- generał brygady **Saeed Izadi**, dowódca Korpusu Palestyńskiego w ramach sił al-Quds,^{[138][139][140][141][142]}
- **Mohammad Kazemi**, nowo mianowany szef Organizacji Wywiadowczej IRGC;
- jego zastępca – **Hassan Mohaqeq**;
- nowo wybrany w dniu 13 czerwca (po śmierci Golama Alego Raszida) szef sztabu generał major **Ali Szadmani** i in.^{[143][144]}

Początkowo za zmarłego uważano także Alego Szamchaniego – głównego doradcę Najwyższego Przywódcy Iranu Alego Chamenei. Jednakże 20 czerwca potwierdzono, że Szamchani żyje. W trakcie ataków został ciężko ranny i przetransportowany do szpitala.^[145] Podobnie było w przypadku Esma'ila Gha'aniego, dowódcy jednostki specjalnej al-Kuds, który przeżył naloty.^[146]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA W WYBRANYCH REGIONACH

Prowincja Sistan i Beludżystan (jeden z najbiedniejszych regionów w Iranie) zamieszkiwana jest przez mniejszość etniczną Beludżów, która w przeciwieństwie do dominującej w kraju gałęzi szyitów praktykuje islam sunnicki. Beludżowie, którzy zamieszkują tereny należące do Pakistanu, Iranu i Afganistanu, domagają się większej autonomii. Region ten, jest miejscem sporadycznych starć między irańskimi siłami bezpieczeństwa a separatystami należącymi do mniejszości Beludżów. Są to m.in. takie organizacje, jak: **Jaish al-Adl / Jaysh al-Adl (Armia Sprawiedliwości)**^{[147][148]}, **Ansar al Furqan**.^[149] Powyższe organizacje są odpowiedzialne za akty przemocy na

¹³⁸ Interia Wydarzenia, Izrael i Iran kontynuują ostrzał. Zginąć miał irański dowódca, 21.06.2025, <https://wydarzenia.interia.pl/bliski-wschod/news-izrael-i-iran-kontynuuj-a-ostzal-zginac-mial-iranski-dowodca,nld,21842965>

¹³⁹ Institute for the War, Iran Update Special Edition: Israeli Strikes on Iran, June 13, 2025, 13.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-edition-israeli-strikes-iran-june-13-2025>

¹⁴⁰ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 14, 2025, Morning Edition, 14.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-14-2025-morning-edition>

¹⁴¹ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 14, 2025, Evening Edition, 14.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-14-2025-evening-edition>

¹⁴² HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹⁴³ Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 17, 2025, Morning Edition, 17.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-17-2025-morning-edition>

¹⁴⁴ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹⁴⁵ Middle East Eye, Ali Shamkhani: Iranian negotiator thought killed by Israel is alive, says state med., 20.06.2025, <https://www.middleeasteye.net/news/ali-shamkhani-iranian-negotiator-suspected-being-killed-alive-state-media>

¹⁴⁶ The Jerusalem Post, Is head of the IRGC's elite Quds Force Esmail Qaani still alive in Iran?, 25.06.2025, <https://www.jpost.com/middle-east/iran-news/article-858988>

¹⁴⁷ Dawna Jundallah, która w 2012 r. zmieniła nazwę na Jaysh al-Adl (JAA), jest sunnicką grupą bojową z siedzibą w irańskiej prowincji Sistan-Beludżystan. Counter Terrorist Guide, Jaysh al-Adl (formerly Jundallah), 10.2022, https://www.dni.gov/nctc/terrorist_groups/jaa.html

¹⁴⁸ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), What Is Jaish Al-Adl, The Separatist Group Targeting Iranian Forces?, 11.04.2024, <https://www.rferl.org/a/iran-jaish-al-adl-baluch-separatists/32901542.html>

¹⁴⁹ Sunkicka organizacja bojowa z Beludżystanu, działająca w powstaniu w Sistanie i Beludżystanie, uznana przez Iran za organizację terrorystyczną. Wikipedia, Ansar Al-Furqan, https://en.wikipedia.org/wiki/Ansar_Al-Furqan

terenie Iranu. Celem ich działań są przede wszystkim członkowie irańskich służb bezpieczeństwa i inni przedstawiciele władz kraju.^{[150][151][152][153][154][155]}

Od początku 2023 r. do października 2025 r. Armia Sprawiedliwości przeprowadziła w prowincji Sistan i Beludżystan 50 ataków, w których zginęło 145 osób (w tym 141 funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa).^[156] W tym samym czasie Ansar al Furqan doprowadziła do śmierci 23 funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa (w 14 atakach) w dwóch prowincjach Sistan i Beludżystan oraz Hormozgan.^[157]

Napięcia w prowincji Sistan i Beludżystan doprowadziły na początku 2024 r. do przesilenia w relacjach z Pakistanem. W dniu 16 stycznia Iran przeprowadził atak na siedzibę Jaish al-Adl, znajdującej się na terytorium Pakistanu w prowincji Beludżystan, około 50 km od irańsko-pakistańskiej granicy. Teheran nie podał szczegółów, informując jedynie, że jego siły zniszczyły dwie siedziby grupy. Atak miał być odwetem za zamach, którego dokonali bojownicy Jaish al-Adl w grudniu 2023 r., na posterunku policji irańskiej w graniczącej z Iranem prowincji Sistan i Beludżystan, powodując śmierć 11 policjantów.^[158]

W ramach akcji odwetowej Pakistan ostrzelał terytorium Iranu, celując z kolei w bazy nielegalnej organizacji **Baloch Liberation Army (BLA)**, domagającej się secesji regionu Beludżystanu od Pakistanu. Następnie nieznani sprawcy zabili 9 Pakistańczyków, pracujących w warsztacie w miejscowości Sarawan w irańskim Beludżystanie.^[159] Ostatecznie jednak dyplomaci Iranu i Pakistanu odbyli serię spotkań, zapewniając się o wzajemnej przyjaźni. Oba kraje zgodziły się na deeskalację działań, podkreślając, iż ich wspólnym celem są jedynie nielegalne ugrupowania zbrojne na terenie Beludżystanu oraz walka z terroryzmem i separatyzmem w regionie.^[160]

DZIAŁANIA ZBROJNE PROWADZONE POZA TERYTORIUM IRANU

Iran wielokrotnie prowadził bombardowania różnych celów na terytorium Iraku, w tym okolic Erbilu, atakując cele powiązane z irańskimi Kurdami z organizacji **Kurdistan Democratic Party of Iran (KDPI)**, którzy znaleźli schronienie po drugiej stronie granicy. Pierwszy raz ataki tego typu Iran przeprowadził w 2018 r., ale ich apogeum nastąpiło w 2022 r. Miały związek z sytuacją wewnętrzną w Iranie i nastąpiły po zabójstwie

¹⁵⁰ Jamestown Foundation, Iran's Fuel Smuggling Paranoia in the Baluchistan Border Region; Terrorism Monitor Volume: 19 Issue: 5, 12.03.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2049635.html>

¹⁵¹ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iran Hangs Ethnic Baluchi At Center Of UN Pleas For 'Review', 30.01.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2044433.html>

¹⁵² Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report Iran, 29.04.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2029485.html>

¹⁵³ The Defence Post, Al-Qaeda linked Ansar al-Furqan claims deadly car bombing in Iran's southeast port city Chabahar, 06.12.2018, <https://thedefensepost.com/2018/12/06/iran-car-bomb-chabahar-sistan-and-balochistan/>

¹⁵⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, , data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁵⁵ TVN24, Atak na posterunek. Nie żyją funkcjonariusze sił bezpieczeństwa, 11.11.2024, <https://tvn24.pl/swiat/iran-kolejny-zamach-nie-zyja-czlonkowie-sil-bezpieczenstwa-st8174078>

¹⁵⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, Atakujący: Armia Sprawiedliwości, , data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁵⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, Atakujący: Ansar al Furqan, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁵⁸ Onet, Iran obudził uśpiony od pół wieku konflikt, 20.01.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/goraco-na-linii-iran-pakistan-najpowaazniejsza-eskalacja-jaka-pamietam/j4dw8kq>

¹⁵⁹ Voice of Asia, Gunmen Kill 9 People in Iran Near Pakistan Border, 27.01.2024, <https://www.voanews.com/a/gunmen-kill-9-people-in-iran-near-pakistan-border/7459760.html>

¹⁶⁰ Nikkei Asia, Pakistan and Iran patch up ties but militants poised to play spoilers, 30.01.2024, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Pakistan-and-Iran-patch-up-ties-but-militants-poised-to-play-spoilers>

irańskiej Kurdyjki, Mahsy Amini i zamieszkach, jakie następnie wybuchły w Iranie.^[161] Na przełomie 2023 i 2024 r. doszło do ponownego nasilenia ataków, pośrednio w wyniku wybuchu konfliktu w Izraelu i Strefie Gazy – proirańskie bojówki wzmożyły ataki na amerykańskie bazy wojskowe na Bliskim Wschodzie.^{[162][163]} Ponadto Iran ponownie zaatakował bezpośrednio cele w Kurdystanie.^[164]

Inne zagrożenia. W Iranie niebezpieczne jest **pogranicze: irańsko-irackie** (występuje tam duże zagrożenie atakami terrorystycznymi, konfliktami etnicznymi i często dochodzi do starć wojsk irańskich z bojówkami kurdyjskimi), **irańsko-afgańskie i irańsko-pakistańskie**, gdzie również dochodzi do starć (ostrzałów i bombardowań) przemytników narkotyków i bandytów ze służbami irańskimi.^{[165][166][167]} Sytuacja jest szczególnie niestabilna w miastach Zahedan, Zabol i Mirjaweh.^[168]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Nie znaleziono informacji wskazujących na to, by w Iranie obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne typu: stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp. Niemniej jednak władze tego kraju wprowadziły bardzo rozległe środki nadzwyczajne i legislacyjne, które de facto przypominają stan wyjątkowy jak np. Ustawa z dnia 29 czerwca 2025 r. „o przeciwdziałaniu szpiegostwu i współpracy z wrogami państwa”.^[169]

Od stycznia 2026 r. – z powodu ogólnokrajowych niepokojów społecznych – władze irańskie znacznie rozszerzyły obecność sił bezpieczeństwa w wielu miastach (szczególnie w regionach kurdyjskich), zaostrzając kontrolę, aby zapobiec dalszym protestom, co określane jest przez Irańczyków jako „*de facto godzina policyjna*”. Ograniczona jest komunikacja telefoniczna. Doszło także do wyłączenia internetu. Aktualnie w Iranie wszechobecne są patrole i punkty kontrolne oraz zwiększona obecność policji i wojska w ośrodkach miejskich, szczególnie w dużych miastach. Dochodzi do arbitralnych aresztowań i nalotów na mieszkania. Na ulicach większości irańskich miast widoczne są pojazdy opancerzone i ciężko uzbrojone jednostki Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) m.in. brygady imama Alego. Wszelki ruch, komunikacja, działalność zdrowotna i dostęp do instytucji edukacyjnych są pod ścisłą kontrolą rządu.^{[170][171][172]}

¹⁶¹ The New Arab, What was behind Iran's deadly missile attack on Iraqi Kurdistan?, 17.01.2024, <https://www.newarab.com/analysis/what-was-behind-irans-missile-attack-iraqi-kurdistan>

¹⁶² BBC News, US personnel injured in missile attack on Al Asad airbase in Iraq, 21.01.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68045254>

¹⁶³ Associated Press (AP), Troops hurt after three drones attack US bases in Iraq as tensions flare after Gaza hospital blast, 19.10.2023, <https://apnews.com/article/iraqi-militias-iran-us-base-attack-drone-hamas-israel-war-80f6739c3ab34662afba316285914e39>

¹⁶⁴ The New Arab, What was behind Iran's deadly missile attack on Iraqi Kurdistan?, 17.01.2024, <https://www.newarab.com/analysis/what-was-behind-irans-missile-attack-iraqi-kurdistan>

¹⁶⁵ Government of Canada, Iran travel advice, 15.01.2026, <https://travel.gc.ca/destinations/iran>

¹⁶⁶ UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>

¹⁶⁷ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

¹⁶⁸ UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>

¹⁶⁹ Institute for the Study of War, Iran Update July 1, 2025, <https://understandingwar.org/backgrounder/iran-update-july-1-2025/>

¹⁷⁰ The Media Line, Despite Martial Law, Iranian Protesters Determined To Battle Regime, 27.01.2026, <https://themedialine.org/top-stories/despite-martial-law-iranian-protesters-prepare-to-return-to-the-streets/>

¹⁷¹ Iran International, 'De facto curfew': residents describe tightened security in Iran, 14.01.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601148255>

¹⁷² Iran Human Rights, At Least 3,428 Protesters Killed in Iran; Serious Risk of Protester Executions, 14.01.2026, <https://iranhr.net/en/articles/8529/>

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w Iranie w wyniku różnego rodzaju incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa zginęło łącznie: w 2023 r. 104 osób, w 2024 r. – 192, natomiast do października 2025 r. – 284 (inne źródła informacji podają znacznie wyższą liczbę ofiar cywilnych w 2025 r. – patrz dalej **DZIAŁANIA WOJENNE**).^[173]

Najwięcej osób zginęło w wyniku ataków Sił Zbrojnych Izraela, Sił Zbrojnych Iranu, służb bezpieczeństwa Iranu oraz członków niezidentyfikowanych ugrupowań zbrojnych.^[174]

W całym okresie 10 października 2024 r. do 10 października 2025 r. najbardziej niebezpiecznymi regionami dla ludności cywilnej były prowincje: Sistan i Beludżystan (161 ofiar cywilnych), Teheran (160 ofiar) oraz Kerman (113 ofiar).^[175]

Według danych ACLED, od 10 października 2024 r. do 10 października 2025 r. liczba ofiar cywilnych wyniosła 284. Najwięcej osób straciło życie w prowincji Teheran – 156 oraz w wyniku działań armii Izraela (213 ofiar cywilnych).^[176]

¹⁷³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁷⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁷⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁷⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 10.10.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Prowincja (admin1)	Liczba zdarzeń	Liczba ofiar
Tehran	24	156
Sistan and Baluchestan	46	36
Gilan	1	16
Lorestan	9	13
Isfahan	6	11
Kerman	6	8
Khuzestan	6	7
Kurdistan	19	7
East Azerbaijan	6	6
Markazi	2	4
Zanjan	1	4
Bushehr	2	3
West Azerbaijan	4	3
Hamadan	1	2
Qom	2	2
Alborz	2	1
Fars	3	1
Hormozgan	5	1
Ilam	3	1
Kermanshah	7	1
Yazd	1	1
	3	0
Ardabil	4	0
North Khorasan	1	0
Qazvin	2	0
Razavi Khorasan	2	0
Suma	169	284

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Iranu w okresie: 10.10.2024-10.10.2025 (tabela przygotowana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED).^[177]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

Iran w ostatnich latach doświadcza obecnie wzmożonej aktywności militarnej, napędzanej napięciami z Izraelem, Stanami Zjednoczonymi, rywalami regionalnymi, a także spowodowane rozwojem programu nuklearnego Teheranu.^[178]

Dnia 18 stycznia 2024 r. armia Pakistanu ostrzelała przy użyciu dronów 7 celów we wsiach Dezak, Haghabad i Shamsar w pobliżu miasta Saravan (Sistan i Beludżystan). Celem ataku było ugrupowanie separatystyczne Beludżów, BLA (Armia Wyzwolenia Beludżystanu). W wyniku ataku zginęło 9 Pakistańczyków, pracowników migrujących,

¹⁷⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 10.10.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁷⁸ The Indian Express, Iran-US Tensions News Live Updates: 'If US attacks, it will turn into regional conflict', warns Khamenei, 02.02.2026, <https://indianexpress.com/article/world/us-news/iran-protests-united-states-live-updates-iran-open-to-talks-with-us-10504579>

w tym 4 dzieci i 2 kobiety. Atak był odpowiedzią na wcześniejszy ostrzał prowincji Beludżystanu w Pakistanie przez siły zbrojne Iranu.^{[179][180]}

„Wojna dwunastodniowa”. W nocy z 12 na 13 czerwca 2025 r. Izrael rozpoczął na terytorium Iranu operację wojskową *„Powstający lew”*. Choć izraelskie uderzenia były ściśle ukierunkowane i precyzyjne, zginęło lub zostało rannych wielu cywilów. Trwające 12 dni (wojna dwunastodniowa) izraelskie naloty na Iran spowodowały co najmniej 5 665 ofiar, w tym 1 190 zabitych i 4 475 rannych.^{[181][182]} Irańskie Ministerstwo Zdrowia ogłosiło nieco niższą liczbę ofiar operacji Izraela: 5 356 do 24 czerwca 2025 r. (610 ofiar śmiertelnych i 4 746 rannych).^[183]

Wśród najbardziej śmiertelnych incydentów było uderzenie w więzienie Evin, gdzie przetrzymywanych jest wielu dysydentów politycznych. Atak zabił ponad 70 osób, w tym personel, więźniów i odwiedzających członków rodziny.^[184]

Podczas fali izraelskich ataków w Teheranie i kilku innych miastach zginęło co najmniej jedenastu czołowych naukowców nuklearnych w kraju, z także członków ich rodzin i sąsiadów (udokumentowana liczba ofiar śmiertelnych – co najmniej 60).^[185]

Ponadto po izraelskich nalotach, które rozpoczęły się 13 czerwca, irańskie siły bezpieczeństwa rozpoczęły kampanię masowych aresztowań, której towarzyszyła wzmożona obecność na ulicach (w całym kraju utworzono ponad 1000 policyjnych punktów kontrolnych). Podczas 12-dniowej wojny z Izraelem, irańska policja aresztowała w czerwcu, 21 000 „podejrzanych” pod zarzutem popełnienia m.in. przestępstw takich jak szpiegostwo i nielegalne filmowanie. Według oficjalnych danych aresztowanych zostało 2 000 osób w czasie trwania i po 12-dniowym konflikcie.^{[186][187][188]}

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2023 r. do 10 2025 r. członkowie Armii Sprawiedliwości zabili 4 osoby cywilne (3 w 2023 r. oraz 1 w 2025 r.).^[189]

- 30 kwietnia 2023 r. w ataku Armii Sprawiedliwości na posterunek policji w Saravah (Sistan i Beludżystan) zabijając policjanta oraz jego żonę.

¹⁷⁹ UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>

¹⁸⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁸¹ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹⁸² ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>

¹⁸³ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹⁸⁴ ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>

¹⁸⁵ HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>

¹⁸⁶ Reuters, Iran says it arrested 21,000 'suspects' during 12-day war with Israel, 12.08.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-says-it-arrested-21000-suspects-during-12-day-war-with-israel-2025-08-12/>

¹⁸⁷ Iran International, Iran police say 21,000 arrested after public tip-offs during 12-day war, 12.08.2025, <https://www.iranintl.com/en/202508127422>

¹⁸⁸ EuroNews, Iran says it detained 21,000 'suspects' during the 12-day conflict with Israel, 12.08.2025, <https://www.euronews.com/2025/08/12/iran-says-it-detained-21000-suspects-during-the-12-day-conflict-with-israel>

¹⁸⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, atakujący: Armia Sprawiedliwości, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

- Dnia 7 maja 2023 r. członkowie Armii Sprawiedliwości zabili Beludża w mieście Saravan (Sistan i Beludżystan). Ww. był przez nich podejrzewany o współpracę z członkami Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej.
- W dniu 22 lutego 2025 r. członkowie Armii Sprawiedliwości zabili jedną osobę w mieście Zahedan (Sistan i Beludżystan).^[190]

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do października 2025 r. w Iranie nie odnotowano działań odwetowych, których ofiarami byłaby ludność cywilna tego kraju.^[191]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Iran aktualnie doświadcza głębokiego kryzysu humanitarnego – miliony obywateli tego kraju zmagają się z dotkliwym niedoborem wody oraz żywności z powodu wieloletniego systematycznego złego zarządzania państwem i degradacji środowiska. Teheran, miasto liczące 10 milionów mieszkańców, stoi na krawędzi „Dnia Zero” – momentu, w którym zasoby wody mogą ulec całkowitemu wyczerpaniu – susza trwa już szósty rok z rzędu, a kluczowe zbiorniki wodne są na rekordowo niskim poziomie.^[192]

Inflacja cen żywności przekracza 60%, a około 40% irańskiej populacji żyje na granicy skrajnego ubóstwa. W ostatnich miesiącach setki tysięcy osób zostało usuniętych z list osób otrzymujących dotacje, co zmusiło rodziny do wyeliminowania z diety niektórych produktów. Wielu Irańczyków nie ma obecnie dostępu do najbardziej podstawowych środków do życia: czystej wody pitnej i odpowiedniego pożywienia.^[193]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Iran jest państwem zagrożonym terroryzmem. Od początku 2023 r. do końca października 2025 r. w Iranie doszło do dwóch ataków terrorystycznych, przypisywanych Państwu Islamskiemu zginęło co najmniej 97 cywilów. Oba miały miejsce w prowincji Kerman.^[194]

Dnia 13 sierpnia 2023 r. w ataku terrorystycznym na szyicką świątynię muzułmańską Shah-Cherakh w irańskim mieście Sziraz w południowym Iranie 4 osoby zginęły,

¹⁹⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, atakujący: Armia Sprawiedliwości, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁹¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁹² World Refugee Council, World Refugee & Migration Council Statement on the Humanitarian and Democratic Crisis in Iran, 15.01.2026, <https://wrmcouncil.org/es/news/statement/world-refugee-migration-council-statement-on-the-humanitarian-and-democratic-crisis-in-iran/>

¹⁹³ World Refugee Council, World Refugee & Migration Council Statement on the Humanitarian and Democratic Crisis in Iran, 15.01.2026, <https://wrmcouncil.org/es/news/statement/world-refugee-migration-council-statement-on-the-humanitarian-and-democratic-crisis-in-iran/>

¹⁹⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

a 8 zostało rannych. Ataku dokonał uzbrojony w karabin maszynowy terrorysta, który wbiegł do świątyni, strzelając do ludzi. Został dość szybko obezwładniony.^{[195][196]}

W zamachu terrorystycznym, do którego doszło 3 stycznia 2024 r. w Kermanie, zginęło ok. 100 osób, a blisko 300 zostało rannych. Atak został uznany za najbardziej krwawy po 1979 r. Miał on miejsce w okolicach cmentarza, na którym jest pochowany gen. Kassem Sulejmani. Doszło tam do podwójnej eksplozji w trakcie trwających tam uroczystości upamiętniających śmierć generała, kiedy na cmentarzu przebywały tłumy ludzi. Irańskie służby bezpieczeństwa aresztowały 11 osób podejrzanych o udział w zamachu^{[197][198]} Do zorganizowania ataku przyznało się **Państwo Islamskie Prowincja Chorasán – Islamic State Khorasan Province (ISKP)**.^[199]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W Iranie dochodzi pozaprawnych zabójstw dokonywanych zarówno przez nielegalne ugrupowania, jak i podmioty państwowe. Pod początku 2023 r. do października 2025 r. w Iranie odnotowano wiele odizolowanych przypadków przemocy oraz pozaprawnych zabójstw, których ofiarami była ludność cywilna. Ich sprawcami byli funkcjonariusze irańskiej policji, sił zbrojnych, Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, jak również członkowie niezidentyfikowanych grup zbrojnych.^[200]

DZIAŁANIA IRAŃSKICH SŁUŻB BEZPIECZEŃSTWA

Według bazy danych ACLED, w wyniku działań irańskich sił bezpieczeństwa, od początku 2023 r. do października 2025 r., śmierć poniosło co najmniej 180 osób cywilnych.^[201]

- Dnia 23 stycznia 2023 r. funkcjonariusze policji ostrzelali samochód w mieście Iranshahr (Sistan i Beludżystan) zabijając 3 osoby oraz raniąc 2 inne.
- W dniu 29 stycznia 2024 r. doszło do wybuchu ładunku wybuchowego podłożonego przez członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej we wsi Kalagan, w wyniku której zginęły 3 osoby (afgańscy robotnicy).
- 15 września 2024 r. Straż Graniczna otworzyła ogień w kierunku rolników zmierzających do swojej farmy w pobliżu irańsko-pakistańskiej granicy w wiosce Rish Pish e Bala (Sistan i Beludżystan) zabijając 2 osoby.

¹⁹⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁹⁶ Altair, Atak terrorystyczny w Sziraz, 15.08.2023, https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=40920

¹⁹⁷ Defence24, Zamach w Iranie a groźba regionalizacji konfliktu [ANALIZA], 04.01.2024, <https://defence24.pl/geopolityka/zamach-w-iranie-a-grozba-regionalizacji-konfliktu-analiza>

¹⁹⁸ PAP (Polska Agencja Prasowa), Atak terrorystyczny w Iranie. Aresztowano podejrzanych, 05.01.2024, <https://www.pap.pl/aktualnosci/atak-terrorystyczny-w-iranie-aresztowano-podejrzanych>

¹⁹⁹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

²⁰⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁰¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

- 4 grudnia 2024 r. mina lądowa podłożona przez Strażników Rewolucji Islamskiej eksplodowała przy granicy irańsko-pakistańskiej w regionie Padgi (Sistan i Beludżystan) zabijając 3 osoby,
- 31 grudnia 2024 r. w wyniku ładunku wybuchowego ulokowanego przez członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, do którego doszło w pobliżu wioski Kalagan (Sistan i Beludżystan) zginęło 5 afgańskich cywilów.
- 17 lipca 2025 r. strażnicy pilnujący obiektu wojskowego otworzyli ogień do dwóch przejeżdżających pojazdów w mieście Khomeyn (Markazi zabijając 4 cywilów).
- 22 czerwca 2025 r. dwie osoby zostały zabite w trakcie akcji policji w Eslamabad (Kerman).^[202]

Szczególnie dużą grupę wśród osób zabitych przez siły bezpieczeństwa (głównie siły zbrojne i Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej) stanowili Beludżowie zajmujący się przemytem, kurierzy transgraniczni oraz afgańscy uchodźcy.^{[203] [204]}

Kurierzy transgraniczni. W ciągu ostatnich siedmiu lat (od 2019 do 2025 r.) 1 319 kurdyjskich kurierów/tragarzy transgranicznych (kulbars) zostało rannych, a 367 z nich straciło życie. Dodatkowo, spośród wszystkich przypadków, 1 280 incydentów (76%) miało miejsce w wyniku bezpośredniego ostrzału przez siły wojskowe.^[205] W 2024 r. odnotowano co najmniej 60 przypadków pozaprawnych zabójstw tragarzy, przy czym 22 z poszkodowanych to były osoby poniżej 18 roku życia.^{[206] [207] [208]} W 2025 r. zabitych i rannych zostało co najmniej 70 tragarzy przygranicznych, z czego większość poniosła śmierć z powodu ostrzału sił wojskowych.^[209]

Beludżowie. Od początku 2023 r. do października 2025 r. miało miejsce wiele pojedynczych incydentów z udziałem irańskich służb bezpieczeństwa, których ofiarami byli Beludżowie. Większość zdarzeń została odnotowana w prowincji Sistan i Beludżystan.^[210]

- 12 maja 2023 r. policja zastrzeliła dwóch Beludżów w pobliżu Darab (Sistan i Beludżystan). Według doniesień ww. trudnili się transportem afgańskich uchodźców.

²⁰² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁰³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁰⁴ Amnesty International, The State of the World's Human Rights; Iran 2024, 29.04.2025, <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/iran/report-iran/>

²⁰⁵ Iran Wire, Kolbar Deaths in Iran's West Rise 15% in 2024, 59 Killed, 06.01.2025, <https://iranwire.com/en/news/137812-kolbar-deaths-in-irans-west-rise-15-in-2024-59-killed/>

²⁰⁶ Iran Wire, Kolbar Deaths in Iran's West Rise 15% in 2024, 59 Killed, 06.01.2025, <https://iranwire.com/en/news/137812-kolbar-deaths-in-irans-west-rise-15-in-2024-59-killed/>

²⁰⁷ Rudaw, 57 kolbars killed by Iranian forces in 2024: Watchdog, 19.01.2025, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iran/19012025>

²⁰⁸ SHAFaq, Deadly borders: 60+ Kurdish kolbars killed, 280+ injured since 2024, 25.03.2025, <https://shafaq.com/en/Kurdistan/Deadly-borders-60-Kurdish-kolbars-killed-280-injured-in-2024>

²⁰⁹ Kolbar News, Kolbar casualties in 2025; 70 Kolbars killed and injured 76% due to direct gunfire by military forces, 01.01.2026, https://en.kolbarnews.com/kolbar-casualties-in-2025-70-kolbars-killed-and-injured-76-due-to-direct-gunfire-by-military-forces/?utm_source=copilot.com

²¹⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

- 17 czerwca 2023 r. policja ostrzelała samochód jadący w pobliżu Saravan (Sistan i Beludżystan) zabijając 2 Beludżów. Przyczyny ataku nie są znane.
- W dniu 22 marca 2024 r. członkowie sił zbrojnych Iranu zabili dwóch Beludżów szmuglujących benzynę w pobliżu Qaleh Ganj (Kerman),
- 15 września 2024 r. Straż Graniczna zastrzeliła 2 rolników (Beludżów) w pobliżu wioski Rish Pish e Bala (Sistan i Beludżystan). Według oficjalnego oświadczenia ww. mieli być członkami Armii Sprawiedliwości.
- 19 grudnia 2024 r. pocisk wystrzelony w dom w wiosce Murtan (Sistan i Beludżystan) spowodował śmierć 3 Beludżów (włączając w to kobietę).^[211]
- 25 lutego 2025 r. zginęło 5-letni chłopiec, a jego matka straciła nienarodzone dziecko, gdy irańskie siły bezpieczeństwa otworzyły ogień do pojazdu, którym jechała rodzina. Do zdarzenia doszło w Iranshahr (Sistan i Beludżystan).^[212]
- 30 czerwca 2025 r. patrol Basidż otworzył ogień do pojazdu w pobliżu Khash (Sistan i Beludżystan), którym jechały podejrzanе o szmugiel narkotyków. W ataku zginęło 2 Beludżów.
- 4 września wybuch miny podłożonej przez członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, do którego doszło w Mirjaveh (Sistan i Beludżystan) spowodował śmierć dwóch farmerów – Beludżów.^[213]

Afgańscy uchodźcy. Według bazy danych ACLED, od początku 2023 r. do października 2025 r. członkowie służb bezpieczeństwa Iranu zabili co najmniej 50 Afgańczyków.^[214]

DZIAŁANIA NIEZIDENTYFIKOWANYCH UGRUPOWAŃ ZBROJNYCH

Zagrożeniem dla cywilów są również niezidentyfikowane organizacje zbrojne i siły militarne. W wyniku ich działań od początku 2023 r. do października 2025 r. zginęły co najmniej 72 osoby cywilne.^[215]

- Dnia 23 marca 2023 r. nieznani sprawcy ostrzelali samochód z rodziną Beludżów w Chabahar (Sistan i Beludżystan), zabijając 2 osoby.
- 26 czerwca 2023 r. nieznany sprawca ostrzelał 4 Beludżów w mieście Bampur (Sistan i Beludżystan). Dwie osoby poniosły śmierć w wyniku zdarzenia.^[216]

²¹¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹² Iran International, Five-year-old killed by security forces in Iran's restive southeast, 26.02.2025, <https://www.iranintl.com/en/202502262255>

²¹³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

- Dnia 26 stycznia 2024 r. w wyniku ostrzału przez niezidentyfikowanych napastników zginęło 9 osób. Do zdarzenia doszło w wiosce Sirkan (Sistan i Beludżystan).
- 17 lipca 2024 r. nieznani sprawcy zamordowali 3 wyznawców sufizmu w Saqqez (Kurdystan).^[217]
- W dniu 18 stycznia 2025 r. uzbrojony mężczyzna otworzył ogień w Pałacu Sprawiedliwości – Sądzie Najwyższym w Teheranie zabijając 3 osoby.^[218]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Iranie okresowo dochodzi do eskalacji demonstracji i protestów, głównie o podłożu społecznym oraz politycznym. Zdarza się, że przybierają gwałtowną postać.^[219] Tak było m.in. we wrześniu 2022 r.^[220] kiedy doszło do fali demonstracji i starć z policją po śmierci młodej Kurdyjki Mahsy Amini, która została zabita, gdy przebywała w areszcie irańskiej policji obyczajowej za nieprawidłowe nałożenie hidżabu.^[221] (por. opracowanie WIKP dotyczące ww. wydarzeń nr WIKP-424/75/2023 z dnia 20.02.2023)

W dniu 28 grudnia 2025 r. doszło do wybuchu w Iranie największych demonstracji od czasu rewolucji islamskiej w 1979 r., które szybko rozprzestrzeniły się na cały kraj. Demonstracje rozpoczęły się w Teheranie, głównie wśród kupców oraz pracowników Wielkiego Bazaru w Teheranie, reagujących na poważny kryzys gospodarczy, gwałtowny wzrost cen i załamanie kursu waluty. Pod koniec grudnia 2025 r. irański rial spadł do najniższego historycznego poziomu w stosunku do dolara amerykańskiego (około 1,4 miliona riali za dolara), wywierając ogromną presję na społeczeństwo, w tym kupców.^{[222][223]}

W pierwszym dniu protestów – dnia 28 grudnia 2025 r. kupcy i pracownicy bazarów w Teheranie zamknęli swoje sklepy i protestowali w centralnych częściach miasta.^[224] Protesty szybko rozprzestrzeniły się na inne irańskie miasta, nabierając antyrządowego charakteru.^[225] Przekształciły się w masowe, ogólnokrajowe demonstracje uliczne wzywające do likwidacji Republiki Islamskiej. Protestujący domagali się fundamentalnych zmian i przejścia do nowego systemu rządów, który

²¹⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹⁹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

²²⁰ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

²²¹ Hrana.org, Report on the Third Day of Nationwide Protests Following Mahsa Amini's Death, 20.09.2022, <https://www.en-hrana.org/report-on-the-third-day-of-nationwide-protests-following-mahsa-aminis-death/>

²²² Sky News, Why are people protesting in Iran? Everything you need to know, 19.01.2026, <https://news.sky.com/story/why-are-people-protesting-in-iran-everything-you-need-to-know-13490639>

²²³ Stimson, Why the Latest Iran Protests Started in the Tehran Bazaar, 27.01.2026, <https://www.stimson.org/2026/why-the-latest-iran-protests-started-in-the-tehran-bazaar/>

²²⁴ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²²⁵ Stimson, Why the Latest Iran Protests Started in the Tehran Bazaar, 27.01.2026, <https://www.stimson.org/2026/why-the-latest-iran-protests-started-in-the-tehran-bazaar/>

szanuje prawa obywateli.^[226] Według misji ONZ w Iranie protesty dotarły do wszystkich 31 prowincji Iranu.^[227]

Ajatollah Chamenei publicznie zareagował na protesty, potępiając je jako „zamieszki” oraz wzywając do represji wobec ich uczestników.^{[228][229]} Jednocześnie władze Iranu odpowiedziały bezprecedensowymi represjami wobec demonstrantów. Siły bezpieczeństwa zaczęły używać gazu łzawiącego, przemocy oraz ostrej amunicji, aby rozproszyć protestujących, co skutkowało przypadkami śmierci i poważnymi obrażeniami wśród osób uczestniczących w protestach.^[230] Odnotowano liczne także aresztowania.^[231] Znaczna część zatrzymanych to były bardzo młode osoby w tym nastolatki (15–17-latkowie).^{[232][233]}

Na początku stycznia 2026 r. wspierane przez Iran irackie bojówki tj. Kataib Hezbollah, Hashd al-Sha’bi, znane również jako Ludowe Siły Mobilizacyjne, Harakat al-Nujaba, Sayyid al-Shuhada i Organizacja Badr zaczęły rekrutować bojowników, aby pomóc siłom Republiki Islamskiej w tłumieniu protestów. Transfer tych bojowników odbywał się przez przejścia graniczne Szalamczeh, Chazabeh (oba w prowincji Chuzestan) i Khosravi (prowincja Kermanshah), pod przykrywką „pielgrzymek do świętego sanktuarium imama Rezy w Maszydzie”. W praktyce siły zbierały się w bazie w Ahwaz, zanim były wysłane do różnych regionów, aby wziąć udział w brutalnych represjach wobec demonstrantów. W połowie stycznia 2026 r. liczba bojowników ściągniętych z Iraku była szacowana na 800 osób.^{[234][235][236]}

Dnia 8 stycznia 2026 r. Reza Pahlavi, wygnany syn ostatniego szacha Iranu, po raz pierwszy publicznie wyraził poparcie dla protestujących oraz wezwał do kolejnych protestów.^{[237][238]} W tym samym dniu reżim odciął w Iranie dostęp do Internetu^{[239][240]} stwierdzając, że jest to konieczne ze względu na bezpieczeństwo narodowe i ochronę życia obywateli.^[241] Wyłączona została również komunikacja telefoniczna.^[242]

²²⁶ Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>

²²⁷ Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>

²²⁸ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²²⁹ Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>

²³⁰ Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>

²³¹ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²³² Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²³³ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²³⁴ Iran International, Iran using Iraqi militias to help crush protests, sources say, 07.01.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601071907>

²³⁵ News Nation, Iraqi militia helping Iran's leaders attack protesters: Sources, 15.01.2026, <https://www.newsnationnow.com/world/iraqi-militia-helping-irans-leaders-attack-protesters-sources/>

²³⁶ ISW (Institute for The Study of War), Indicators of Iranian Regime Instability, 14.01.2026, <https://understandingwar.org/research/middle-east/indicators-of-iranian-regime-instability/>

²³⁷ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²³⁸ The Conversation, The rise of Reza Pahlavi: Iranian opposition leader or opportunist?, 23.01.2026, <https://theconversation.com/the-rise-of-reza-pahlavi-iranian-opposition-leader-or-opportunist-273423>

²³⁹ Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>

²⁴⁰ Cloudflare, What we know about Iran's Internet shutdown, 13.01.2026, <https://blog.cloudflare.com/iran-protests-internet-shutdown/>

²⁴¹ Iran International, Disconnected and afraid: Iran's internet blackouts leave lasting scars, 01.02.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601273307>

²⁴² Iran Human Rights, At Least 3,428 Protesters Killed in Iran; Serious Risk of Protester Executions, 14.01.2026, <https://iranhr.net/en/articles/8529/>

Po wyłączeniu Internetu władze dopuściły się masakry protestujących, przede wszystkim w dniach 8 i 9 stycznia, kiedy liczba ofiar śmiertelnych wzrosła do tysięcy.^[243] Dnia 8 stycznia siły bezpieczeństwa, w tym Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC), Basidż i agenci po cywilnemu, otrzymali rozkazy strzelania na oślep z użyciem ostrej amunicji, broni krótkiej i broni wojskowej, a także atakowania protestujących nożami i maczetami.^{[244][245]} Na ulicach większości irańskich miast pojawiły się pojazdy opancerzone i ciężko uzbrojone jednostki Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) m.in. brygady imama Alego.^{[246][247]}

W kolejnych dniach kontynuowano represje wobec protestujących stosując jednocześnie kontrolę informacji. Dziennikarze byli wzywani przez władze i poddawani naciskom, aby podpisali pisemne zobowiązania do niepublikowania wiadomości, treści ani analiz dotyczących protestów, a tym, którzy odmawiali, grożono aresztowaniem lub postępowaniem sądowym. Równocześnie nasiliła się propaganda państwowa: media o radykalnych poglądach przedstawiały protesty jako „wojnę hybrydową” i przewidywały „ostrą reakcję” władz Iranu.^[248] Państwowe media relacjonowały prorządowe marsze organizowane przez instytucje rządowe. Jednocześnie represje trwały, a liczba ofiar rosła. Mimo braku oficjalnego bilansu ofiar śmiertelnych, organizacje praw człowieka szacowały, że od początku protestów zginęło i zostało rannych „tysiące” osób, w tym małoletnich. Również tysiące Irańczyków zostało zatrzymanych.^{[249][250]}

Do największych represji doszło w Karadż w prowincji Alborz. Siły państwowe użyły tam karabinów maszynowych przeciwko protestującym doprowadzając do masakry ludności, nie okazując protestującym żadnej litości. Według świadków napastnicy mówili po arabsku.^[251]

W dniu 10 stycznia 2026 r. prokurator generalny ogłosił, że wszyscy protestujący są moharebeh („wrogami Boga”), co pociąga za sobą karę śmierci.^[252] Władze zapowiedziały „brak litości” dla protestujących, nazywając ich „terrorystami” (również przestępstwo zagrożone karą śmierci).^[253]

17 stycznia 2026 r. „The Sunday Times” doniósł, że sieć irańskich lekarzy obliczyła, „co najmniej 16 500–18 000” ofiar śmiertelnych protestów (a 330 000 osób zostało rannych). 20 stycznia Międzynarodowe Centrum Praw Człowieka poinformowało, że co najmniej 43 000 osób zostało zabitych, ponad 350 000 rannych, a ponad 10 000 oślepionych w wyniku stosowania podobnej taktyki, jak podczas protestów w 2022 r.

²⁴³ Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026,

<https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>

²⁴⁴ Centre for Human Rights in Iran, 30.01.2026, <https://iranhumanrights.org/2026/01/unreported-atrocities-eyewitnesses-detail-massive-and-deadly-state-crackdown-against-protesters-in-irans-provincial-cities-2/>

²⁴⁵ Iran International, Iran using Iraqi militias to help crush protests, sources say, 07.01.2026,

https://www.iranintl.com/en/202601071907?utm_source=copilot.com

²⁴⁶ The Media Line, Despite Martial Law, Iranian Protesters Determined To Battle Regime, 27.01.2026,

<https://themedialine.org/top-stories/despite-martial-law-iranian-protesters-prepare-to-return-to-the-streets/>

²⁴⁷ Iran International, 'De facto curfew': residents describe tightened security in Iran, 14.01.2026,

<https://www.iranintl.com/en/202601148255>

²⁴⁸ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²⁴⁹ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²⁵⁰ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²⁵¹ Iran Human Rights, At Least 3,428 Protesters Killed in Iran; Serious Risk of Protester Executions, 14.01.2026,

<https://iranhr.net/en/articles/8529/>

²⁵² Iran Human Rights, At Least 3,428 Protesters Killed in Iran; Serious Risk of Protester Executions, 14.01.2026,

<https://iranhr.net/en/articles/8529/>

²⁵³ FDD (Foundation for Defence of Democracies), Iran's Executions Have Not Stopped, 20.01.2026,

<https://www.fdd.org/analysis/2026/01/28/irans-executions-have-not-stopped/>

W dniu 22 stycznia Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. Praw Człowieka w Iranie stwierdził, że liczba zabitych cywilów może przekroczyć 20 000, natomiast NewsNation oszacował, że liczba ofiar śmiertelnych „jest bliższa 30 000”,^{[254][255][256]} a nawet ok. 40 000 ludzi (dane z 28 stycznia 2026 r.).^[257]

Dodatkowo pojawiły się informacje o przypadkach stosowania przemocy psychicznej oraz seksualnej wobec aresztowanych demonstrantów. Zatrzymanym często odmawiano informacji o ich miejscu zatrzymania i poddawano różnym nadużyciom. Obejmowały one groźby egzekucji i „zainscenizowane” egzekucje, a także tortury fizyczne i psychiczne, w celu zmuszenia ich do złożenia zeznań. Według ogólnodostępnych źródeł informacji, wielu zatrzymanych, z których znaczną część stanowili nastolatki i młodzi dorośli różnej płci, zostało poddanych przemoc seksualnej lub groźbom napaści seksualnej, lub gwałtu zbiorowego.^{[258][259][260][261][262]}

Dane dotyczące liczby zatrzymań osób protestujących różnią się z powodu przerw w dostępie do Internetu i braku aktualnych informacji na temat wydarzeń, ale szacunki w ogólnodostępnych źródłach sugerują, że w ostatnich tygodniach aresztowano około 27 tys. osób.^[263]

Aktywiści i organizacje praw człowieka biją na alarm w sprawie niepokojącego procederu wewnątrz irańskich murów więziennych, gdzie dokonywane są egzekucje zatrzymanych demonstrantów, które następnie są przedstawiane jako przypadki zgonów podczas protestów ulicznych.^[264] Istnieją doniesienia o „dobijaniu” rannych osób przez służby bezpieczeństwa, a świadkowie donoszą, że ma to miejsce zarówno na ulicach, jak i w placówkach medycznych. Personel opieki zdrowotnej z wielu szpitali informował, o przypadkach rozstrzeliwania demonstrantów (strzał w głowę) podczas ich pobytu w placówkach medycznych. Według doniesień siły bezpieczeństwa „najeżdżają” oddziały intensywnej terapii w celu zabicia lub zatrzymania rannych pacjentów.^[265]

²⁵⁴ Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>

²⁵⁵ Sky News, Why are people protesting in Iran? Everything you need to know, 19.01.2026, <https://news.sky.com/story/why-are-people-protesting-in-iran-everything-you-need-to-know-13490639>

²⁵⁶ The Media Line, Despite Martial Law, Iranian Protesters Determined To Battle Regime, 27.01.2026, <https://themedialine.org/top-stories/despite-martial-law-iranian-protesters-prepare-to-return-to-the-streets/>

²⁵⁷ FDD (Foundation for Defence of Democracies), Iran's Executions Have Not Stopped, 20.01.2026, <https://www.fdd.org/analysis/2026/01/28/irans-executions-have-not-stopped/>

²⁵⁸ The Guardian, Teenager among Iranian protesters sexually assaulted in custody, rights group says, 19.01.2025, <https://www.theguardian.com/global-development/2026/jan/19/iran-protesters-teenager-sexually-assaulted-in-custody-rights-group>

²⁵⁹ New York Post, Iranian protesters, including teen, sexually assaulted by security forces, human rights group says, 19.01.2025, <https://nypost.com/2026/01/19/world-news/iranian-protesters-sexually-assaulted-by-security-forces-human-rights-group-says/>

²⁶⁰ Amnesty International, Iran: Thousands Detained Over Protests At Risk Of Torture, 30.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde13/0673/2026/en/>

²⁶¹ HENGAW Organisation, Iranian authorities use mock executions and sexual violence to force confessions from protest detainees, 31.01.2026, <https://hengaw.net/en/reports-and-statistics-1/2026/01/article-8>

²⁶² Iran Wire, Women Detained in Yazd Say They Were Threatened with Rape in Custody, 06.01.2026, <https://iranwire.com/en/news/147342-women-detained-in-yazd-say-they-were-threatened-with-rape-in-custody/>

²⁶³ FDD (Foundation for Defence of Democracies), Iran's Executions Have Not Stopped, 20.01.2026, <https://www.fdd.org/analysis/2026/01/28/irans-executions-have-not-stopped/>

²⁶⁴ First Post, Activists claim Iran is 'quietly executing' jailed protesters, masking deaths as protest casualties, 27.01.2026, <https://www.firstpost.com/world/activists-claim-iran-is-quietly-executing-jailed-protesters-masking-deaths-as-protest-casualties-13972911.html>

²⁶⁵ Iran Human Rights, At Least 3,428 Protesters Killed in Iran; Serious Risk of Protester Executions, 14.01.2026, <https://iranhr.net/en/articles/8529/>

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Irański krajobraz przestępczy obejmuje nieliczne, ale znaczące przypadki grup o charakterze mafijnym. Jednym z bardziej znanych aktorów jest Kartel Zindashti, który jest powiązany z przestępstwami, takimi jak handel narkotykami, zabójstwa i porwania dysydentów, działając głównie przy wsparciu wpływowych osobistości politycznych.^[266]

Działalność przestępcza w Iranie jest prowadzona głównie przez podmioty państwowe. W szczególności członkowie Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej posiadają powiązania z organizacjami przestępczymi i terrorystycznymi zarówno w kraju, jak i poza nim. Uważa się, że podmioty państwowe w Iranie są zaangażowane w handel ludźmi i narkotykami, w tym kokainą, heroiną i narkotykami syntetycznymi, a także w przemyt ropy naftowej i inne przestępstwa związane z zasobami nieodnawialnymi. W ostatnich latach zatarła się również granica między sprzedażą broni przez państwo a handlem bronią.^[267]

Siatki przestępcze działające w kraju mają swoje siedziby głównie w Teheranie, a także we wschodnich i zachodnich prowincjach. Sieci te zazwyczaj specjalizują się w jednym lub dwóch nielegalnych rynkach. Niektóre małe sieci przestępcze współpracują z podobnymi sieciami poza Iranem w celu przemytu i handlu ludźmi i towarami. Poziom przemocy stosowanej przez te siatki przestępcze różni się w zależności od nielegalnej działalności, w którą są zaangażowane, przy czym najbardziej brutalny jest handel heroiną.^[268]

Na obszarach granicznych z Afganistanem i Pakistanem, w tym w prowincji Sistan-Beludżystan oraz prowincji Kerman, na wschód od miasta Bam, działają handlarze narkotyków i bandyci. Regularnie dochodzi tam do gwałtownych incydentów, w tym starć z użyciem broni palnej między siłami bezpieczeństwa a handlarzami narkotyków.^{[269][270]}

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Z informacji zawartych w raporcie amerykańskiego Departamentu Stanu wynika, że obowiązujące w Iranie prawo zapewnia swobodę przemieszczania się, podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji obywateli. Rząd ogranicza jednak podróże zagraniczne niektórych przywódców religijnych, członków mniejszości religijnych i naukowców zajmujących się wrażliwymi dziedzinami. Na wielu dziennikarzy,

²⁶⁶ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

²⁶⁷ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

²⁶⁸ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

²⁶⁹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

²⁷⁰ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

pracowników naukowych, polityków opozycji, obrońców praw człowieka i artystów nałożono zakazy podróżowania za granicę i skonfiskowano ich paszporty.^{[271][272]}

Ograniczenia dotyczą także kobiet, migrantów, byłych więźniów i domniemyanych przeciwników reżimu. Wielu dziennikarzom i działaczom uniemożliwiono opuszczenie kraju. Kobietom natomiast nie wolno odwiedzać niektórych publicznych miejsc, a paszport umożliwiający wyjazd za granicę mogą uzyskać wyłącznie za zgodą ojców lub mężów.^{[273][274]}

Aktualnie z powodu trwających w Iranie protestów wszelki ruch, komunikacja itp. są pod ścisłą kontrolą rządu.^{[275][276]}

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Iranczycy korzystają z możliwości przemieszczania się, a duża część społeczeństwa migruje z prowincji do dużych miast w poszukiwaniu zatrudnienia. Iran jest krajem, w którym przeważa ludność miejska (77% populacji), dlatego dominującym modelem migracji wewnętrznych w Iranie jest migracja miejsko-miejska. Chociaż poziom migracji ze wsi do miast nie jest wysoki (współczynnik tempa urbanizacji: wynosi 1,32%) liczba mieszkańców miast stopniowo wzrasta.^{[277][278]} Dzieje się tak jednak nie tylko z powodu migracji do miast, ale również w związku z przekształcaniem obszarów wiejskich w miasta lub integrowaniem obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi.^[279]

Relokacja wewnętrzna jest znacznie łatwiejsza dla mężczyzn oraz rodzin niż dla samotnych kobiet, które mogą spotkać z tego powodu trudności urzędowe i społeczne (zwłaszcza w regionach wiejskich).^[280] Zamężne kobiety nie mogą podróżować poza granice kraju bez uprzedniej zgody swoich mężów.^[281] Z tego powodu, w przypadku rodzin, mężczyźni zazwyczaj jako pierwsi migrują do miast, starając się znaleźć zatrudnienie.^[282]

²⁷¹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Country Information Report Iran, 14.05.2025, <https://www.ecoi.net/en/document/2029778.html>

²⁷² USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Iran, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107731.html>

²⁷³ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Country Information Report Iran, 14.05.2025, <https://www.ecoi.net/en/document/2029778.html>

²⁷⁴ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Iran, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107731.html>

²⁷⁵ The Media Line, Despite Martial Law, Iranian Protesters Determined To Battle Regime, 27.01.2026, <https://themedialine.org/top-stories/despise-martial-law-iranian-protesters-prepare-to-return-to-the-streets/>

²⁷⁶ Iran International, 'De facto curfew': residents describe tightened security in Iran, 14.01.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601148255>

²⁷⁷ UNFPA (United Nations Population Fund), Internal Migration And Urbanization In Iran With Emphasis On The Period Of 2011-2016, 10.2018,

https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PXnwbmzhVjoJ:https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/layout-report-on-internal-migration-v.01-en_1.pdf&cd=14&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-b-e

²⁷⁸ Carnegie Europe, How the EU Can Help Iran Tackle Water Scarcity, <https://carnegieeurope.eu/2022/07/07/how-eu-can-help-iran-tackle-water-scarcity-pub-87281>

²⁷⁹ UNFPA (United Nations Population Fund), Internal Migration And Urbanization In Iran With Emphasis On The Period Of 2011-2016, 10.2018,

https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PXnwbmzhVjoJ:https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/layout-report-on-internal-migration-v.01-en_1.pdf&cd=14&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-b-e

²⁸⁰ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smarttraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smarttraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

²⁸¹ USDOS (US Department of State), Country Reports on Human Rights Practices 2021 - Iran, 12.04.2022, <https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/iran>

²⁸² Carnegie Europe, How the EU Can Help Iran Tackle Water Scarcity, <https://carnegieeurope.eu/2022/07/07/how-eu-can-help-iran-tackle-water-scarcity-pub-87281>

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Około 90 920 osób zostało wewnętrznie przesiedlonych w prowincji Azerbejdżan Zachodni z powodu dwóch trzęsień ziemi, które wystąpiły w odstępie 10 dni w dniach 18 i 28 stycznia 2023 r. ^[283]

W 2024 r. odnotowano 26 000 osób wewnętrznie przesiedlonych w wyniku trzech zamieci śnieżnych, dwóch osunięć ziemi, trzęsienia ziemi i kilkoma powodziami. Ponad połowa tych liczb wynikała z zamieci śnieżnych, które miały miejsce od stycznia do początku marca 2024 r. i dotknęły większość kraju. ^[284]

W Iranie, gdy zaczął się atak Izraela w czerwcu 2025 r., tysiące Irańczyków próbowało uciec ze stolicy i innych dużych miast w kierunku północnych prowincji graniczących z Morzem Kaspijskim. Prawie dziewięć milionów ludzi wyjechało samochodami z dużych miast, zwłaszcza Teheranu. ^[285]

Uchodźcy i osoby wewnętrznie przesiedlone w Iranie borykają się z nakładającymi się na siebie kryzysami humanitarnymi. Zdecydowana większość z nich mieszka w przeludnionych obszarach miejskich i podmiejskich lub w nieformalnych osiedlach, gdzie panują niepewne warunki mieszkaniowe, są narażeni na ograniczony dostęp do czystej wody i sanitariatów oraz silne uzależnieni od nisko płatnej, nieformalnej pracy, co naraża ich na skrajną podatność na inflację, brak bezpieczeństwa żywnościowego i wyzysk. ^[286]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Uchodźcy: W ogólnodostępnych źródłach informacji brak jest doniesień na temat uchodźców z Iranu w krajach ościennych, którzy opuszczaliby kraj w chwili obecnej. Islamska Republika Iranu jest natomiast gospodarzem największej populacji uchodźców na świecie, przyjmując 3,4 miliona, z których większość pochodzi z Afganistanu. ^{[287][288]}

Migranci: Diaspora irańska jest obecna na Bliskim Wschodzie, a także w Europie Zachodniej, Ameryce Północnej i Australii. Oficjalne dane nie są dostępne, jednak uważa się, że od 1950 r. Iran opuściło do 1 miliona Irańczyków. Szacuje się, że łącznie z ich potomkami urodzonymi poza Iranem, irańska diaspora może liczyć około 3 milionów osób. Mówi się, że około 500 000 Irańczyków mieszka w regionie metropolitalnym Los Angeles, stąd przydomek „Tehrangelles”, gdzie irańska społeczność jest znana z sukcesów finansowych. ^[289]

²⁸³ IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran>

²⁸⁴ Internal Displacement Monitoring Centre, Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran/>

²⁸⁵ Al Jazeera, Visualising 12 days of the Israel-Iran conflict, 26.01.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/26/visualising-12-days-of-the-israel-iran-conflict>

²⁸⁶ World Refugee Council, World Refugee & Migration Council Statement on the Humanitarian and Democratic Crisis in Iran, 15.01.2026, <https://wrmcouncil.org/es/news/statement/world-refugee-migration-council-statement-on-the-humanitarian-and-democratic-crisis-in-iran/>

²⁸⁷ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNHCR Iran Factsheet, January-March 2024, <https://reliefweb.int/report/iran-islamic-republic/unhcr-iran-factsheet-january-march-2024>

²⁸⁸ ACAPS (Assessment Capacities Project), Iran, <https://www.acaps.org/en/countries/iran#>

²⁸⁹ Integral Human Development, Iran, <https://migrants-refugees.va/country-profile/iran/>

PODSUMOWANIE

Iran jest konstytucyjną republiką islamską z religijnym systemem sprawowania rządów, gdzie najwyższą władzę sprawuje przedstawiciel władz religijnych – Najwyższy Przywódca, Ajatollah. Islam szyicki jest oficjalną religią, a prawo islamskie podstawą systemu prawnego w Iranie.

W kraju tym jest orzekana oraz wykonywana kara śmierci – są na nią skazywane również osoby nieletnie. Od 2023 r. odnotowuje się rekordowy wzrost liczby egzekucji.

W Iranie nie toczą się obecnie działania zbrojne w rozumieniu międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego, chociaż kraj ten jest celem sporadycznych raketowych ataków ze strony innych państw m.in. Izraela. Do ostatniej eskalacji wrogich działań pomiędzy tymi krajami doszło w czerwcu 2025 r. W wyniku ostrzału Izraela zginęło od kilkuset do ponad tysiąca (według różnych źródeł) irańskich cywilów.

Na terenie Iranu działają ponadto lokalnie ugrupowania zbrojne, prowadzące sporadyczne akcje o niskim natężeniu. W Iranie nie istnieje powszechne zagrożenie życia ludności cywilnej.

Aktualnie w Iranie trwa fala masowych protestów antyrządowych, które wybuchły pod koniec 2025 r. i osiągnęły szczyt w styczniu 2026 r. Sytuacja ta jest określana jako największe wyzwanie dla reżimu od rewolucji z 1979 r. Władze Iranu odpowiedziały na wystąpienia społeczeństwa brutalną siłą, co doprowadziło do bezprecedensowej liczby ofiar. Zabito oraz zatrzymano dziesiątki tysięcy osób. Jednocześnie osoby biorące udział w protestach są narażone na karę śmierci.

W Iranie nie dochodzi aktualnie do masowych przesiedleń ludności cywilnej wewnątrz kraju ani zagranicę, które byłyby wynikiem zagrożeń wynikających z sytuacji bezpieczeństwa.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA

1. ABC, What we know about the Basij, the paramilitary volunteer group cracking down on protesters in Iran, 13.10.2022, <https://www.abc.net.au/news/2022-10-13/what-we-know-about-the-basij-in-iran/101534184>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
3. ACLED, Q&A | Twelve days that shook the region: Inside the Iran-Israel war, <https://acleddata.com/qa/qa-twelve-days-shook-region-inside-iran-israel-war>
4. ACAPS (Assessment Capacities Project), Iran, <https://www.acaps.org/en/countries/iran/>
5. Al Jazeera, A simple visual guide to Iran and its people, 20.06.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/20/a-simple-visual-guide-to-iran-and-its-people>
6. Al Jazeera, The real reason Israel attacked Iran, 15.06.2025, <https://www.aljazeera.com/opinions/2025/6/15/the-real-reason-israel-attacked-iran>
7. Al Jazeera, Visualising 12 days of the Israel-Iran conflict, 26.01.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/26/visualising-12-days-of-the-israel-iran-conflict>
8. Al Jazeera, Iran ready for war with Israel, will not halt nuclear programme: Pezeshkian, 23.07.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/7/23/iran-ready-for-war-with-israel-will-not-halt-nuclear-programme-pezeshkian>
9. Al Jazeera, Trump claims ceasefire reached between Israel and Iran, 23.06.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/23/trump-claims-ceasefire-reached-between-israel-and-iran>
10. Al Jazeera, Polls close in Iran's delayed runoff parliamentary election, 11.09.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/09/iranians-head-polls-delayed-runoff-parliamentary-vote-200911072447463.html>
11. Altair, Atak terrorystyczny w Sziraz, 15.08.2023, https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=40920
12. Amnesty International, What happened at the protests in Iran?, 26.01.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/01/what-happened-at-the-protests-in-iran/>
13. Amnesty International, Iran: Thousands Detained Over Protests At Risk Of Torture, 30.01.2026, <https://www.amnesty.org/ru/documents/mde13/0673/2026/en/>
14. Amnesty International, The State of the World's Human Rights; Iran 2024, 29.04.2025, <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/iran/report-iran/>
15. Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

16. Amnesty International, Iran: UN member states must urgently press authorities to halt executions after horrifying increase, 16.10.2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/10/iran-un-member-states-must-urgently-press-authorities-to-halt-executions-after-horrifying-increase/>
17. Amnesty International, Iran: Over 1,000 people executed as authorities step up horrifying assault on right to life, 26.09.2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/09/iran-over-1000-people-executed-as-authorities-step-up-horrifying-assault-on-right-to-life/>
18. AP News, Iranian missile barrage strikes Israel after deadline Trump announced for ceasefire passes, 01.07.2025, <https://apnews.com/article/israel-iran-war-nuclear-trump-bomber-news-06-23-2025-9e78510c88ccc5e262341f41550609c5>
19. Arab News, Timeline of tensions and hostilities between Israel and Iran, 15.06.2025, <https://www.arabnews.com/node/2604551/middle-east>
20. Associated Press (AP), Troops hurt after three drones attack US bases in Iraq as tensions flare after Gaza hospital blast, 19.10.2023, <https://apnews.com/article/iraq-militias-iran-us-base-attack-drone-amas-israel-war-80f6739c3ab34662afba316285914e39>
21. BBC News, US personnel injured in missile attack on Al Asad airbase in Iraq, 21.01.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68045254>
22. BBC News, Iran Country Profile, 24.01.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541327>
23. BBC News, What we know about Israel's attack on Iran, 27.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cgr0yvrx4qpo>
24. BBC News, What we know about the Iran-Israel ceasefire, 24.06.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/czik3kxr3zno>
25. BBC News, Reformist Masoud Pezeshkian elected Iran's president, 06.07.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cx824yl3ln4o>
26. BBC News, Iran elections: Record low turnout in polls as hardliners win, 04.03.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>
27. BBC News, What we know about Iran's missile attack on Israel, 03.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c70w1j0l488o>
28. Business Insider, Iran ostrzega Stany, by nie angażowały się w konflikt, 02.10.2024, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/iran-ostrzega-stany-by-nie-angazowaly-sie-w-konflikt/y3yty6c>
29. Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report Iran, 29.04.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2029485.html>
30. Carnegie Europe, How the EU Can Help Iran Tackle Water Scarcity, <https://carnegieeurope.eu/2022/07/07/how-eu-can-help-iran-tackle-water-scarcity-pub-87281>
31. Centre for Human Rights in Iran, 30.01.2026, <https://iranhumanrights.org/2026/01/unreported-atrocities-eyewitnesses-detail-massive-and-deadly-state-crackdown-against-protesters-in-irans-provincial-cities-2/>

32. Cloudflare, What we know about Iran's Internet shutdown, 13.01.2026, <https://blog.cloudflare.com/iran-protests-internet-shutdown/>
33. CNN World, October 25, 2024 Israel strikes Iran in high-stakes retaliation, 26.10.2024, <https://edition.cnn.com/world/live-news/israel-iran-lebanon-gaza-war-10-25-24-intl-hnk>
34. Death Penalty Information Centre, Iran Hits 1000 Execution Mark, Highest Total in Three Decades, 25.09.2025, <https://deathpenaltyinfo.org/iran-hits-1000-execution-mark-highest-total-in-three-decades>
35. Defence24, Zamach w Iranie a groźba regionalizacji konfliktu [ANALIZA], 04.01.2024, <https://defence24.pl/geopolityka/zamach-w-iranie-a-grozba-regionalizacji-konfliktu-analiza>
36. DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 27.01.2026, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>
37. DW, Amerykańskie media: Izrael uderzył na cel w Iranie, 19.04.2024, <https://www.dw.com/pl/ameryka%C5%84skie-media-izrael-uderzy%C5%82-na-cel-w-iranie/a-68865935>
38. DW, Iran: Execution spree as part of political crackdown, 11.10.2025, <https://www.dw.com/en/iran-execution-sprees-as-part-of-political-crackdown/a-74314643>
39. DW, Niemcy mają opuścić Iran. USA spodziewają się eskalacji, 13.04.2024, <https://www.dw.com/pl/niemcy-maj%C4%85-opu%C5%9Bci%C4%87-iran-usa-spodziewaj%C4%85-si%C4%99-eskalacji/a-68809923>
40. Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>
41. EuroNews, Iran says it detained 21,000 'suspects' during the 12-day conflict with Israel, 12.08.2025, <https://www.euronews.com/2025/08/12/iran-says-it-detained-21000-suspects-during-the-12-day-conflict-with-israel>
42. Eroactiv, Wybory w Iranie z najniższą frekwencją w historii. Irańczycy zbojkotowali głosowanie, 02.03.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>
43. First Post, Activists claim Iran is 'quietly executing' jailed protesters, masking deaths as protest casualties, 27.01.2026, <https://www.firstpost.com/world/activists-claim-iran-is-quietly-executing-jailed-protesters-masking-deaths-as-protest-casualties-13972911.html>
44. Forsal, Wybory parlamentarne w Iranie. Najniższa frekwencja w historii?, 02.03.2024, <https://forsal.pl/swiat/aktualnosci/artykuly/9446554,wybory-parlamentarne-w-iranie-najnizsza-frekwencja-w-historii.html>
45. FDD (Foundation for Defence of Democracies), Iran's Executions Have Not Stopped, 20.01.2026, <https://www.fdd.org/analysis/2026/01/28/irans-executions-have-not-stopped/>
46. Global Fire Power, Iran, 2024, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=iran

47. Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>
48. Government of Canada, Iran travel advice, 15.01.2026, <https://travel.gc.ca/destinations/iran>
49. HENGAW Organisation, Iranian authorities use mock executions and sexual violence to force confessions from protest detainees, 31.01.2026, <https://hengaw.net/en/reports-and-statistics-1/2026/01/article-8>
50. Hrana.org, Report on the Third Day of Nationwide Protests Following Mahsa Amini's Death, 20.09.2022, <https://www.en-hrana.org/report-on-the-third-day-of-nationwide-protests-following-mahsa-aminis-death/>
51. HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>
52. Interia Wydarzenia, Izrael i Iran kontynuują ostrzał. Zginąć miał irański dowódca, 21.06.2025, <https://wydarzenia.interia.pl/bliski-wschod/news-izrael-i-iran-kontynuuj-a-ostrzal-zginac-mial-iranski-dowodca,nld,21842965>
53. Institute for the War, Iran Update Special Edition: Israeli Strikes on Iran, June 13, 2025, 13.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-edition-israeli-strikes-iran-june-13-2025>
54. Jamestown Foundation, Iran's Fuel Smuggling Paranoia in the Baluchistan Border Region; Terrorism Monitor Volume: 19 Issue: 5, 12.03.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2049635.html>
55. IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran>
56. Internal Displacement Monitoring Centre, Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran/>
57. Integral Human Development, Iran, <https://migrants-refugees.va/country-profile/iran/>
58. Institute for the Study of War, Iran Update July 1, 2025, <https://understandingwar.org/backgrounder/iran-update-july-1-2025/>
59. Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 14, 2025, Morning Edition, 14.06.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-14-2025-morning-edition>
60. Institute for the Study of War, Iran Update Special Report, June 16, 2025, Evening Edition, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-16-2025-evening-edition>
61. Iran Human Rights, At Least 3,428 Protesters Killed in Iran; Serious Risk of Protester Executions, 14.01.2026, <https://iranhr.net/en/articles/8529/>
62. Iran HRM (Human Rights Monitor), Instrumental use of execution in Iran; a governmental weapon to silence protests, 07.01.2026, <https://iran-hrm.com/2026/01/07/instrumental-use-of-execution-in-iran-a-governmental-weapon-to-silence-protests/>

63. Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran Human Rights Monthly Report – October 2025, 04.11.2025, <https://iran-hrm.com/2025/11/04/iran-human-rights-monthly-report-october-2025/>
64. Iran International, Iran police say 21,000 arrested after public tip-offs during 12-day war, 12.08.2025, <https://www.iranintl.com/en/202508127422>
65. Iran International, Disconnected and afraid: Iran's internet blackouts leave lasting scars, 01.02.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601273307>
66. Iran International, Iran carried out at least 52 executions during protests, rights group says, 16.01.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601163543>
67. Iran International, 'De facto curfew': residents describe tightened security in Iran, 14.01.2026, <https://www.iranintl.com/en/202601148255>
68. Iran International, Five-year-old killed by security forces in Iran's restive southeast, 26.02.2025, <https://www.iranintl.com/en/202502262255>
69. Iran International, Executions in Iran doubled in 2025, rights group says, 26.12.2025, <https://www.iranintl.com/en/202512268741?>
70. Iran International, Iran using Iraqi militias to help crush protests, sources say, 07.01.2026, https://www.iranintl.com/en/202601071907?utm_source=copilot.com
71. Iran International, Iran's October execution toll hits 20-year high, rights group says, 01.11.2025, <https://www.iranintl.com/en/202511018005>
72. Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran Human Rights Monthly Report – October 2025, 04.11.2025, <https://iran-hrm.com/2025/11/04/iran-human-rights-monthly-report-october-2025/>
73. Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran Human Rights Monthly Report – November 2025, 01.12.2025, <https://iran-hrm.com/2025/12/01/iran-human-rights-monthly-report-november-2025/>
74. Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran HRM Monthly Report – December 2025, 01.01.2026, <https://iran-hrm.com/2026/01/01/iranhrm-monthly-report-december-2025/>
75. ISW (Institute for the Study of War), Explainer: the Iranian Armed Forces, 17.06.2025, <https://understandingwar.org/research/middle-east/explainer-the-iranian-armed-forces/>
76. Iran HRM (Human Rights Monitor), Iran HRM Monthly Report: June 2025, 10.07.2025, <https://iran-hrm.com/2025/07/10/iran-hrm-monthly-report-june-2025/>
77. Iran Primer, Election Results: Hardliners Gain, Turnout Low, 13.03.2024, <https://iranprimer.usip.org/blog/2024/mar/05/election-results-hardliners-gain-turnout-low>
78. Iran Protests Timeline, <https://iranproteststimeline.com/>
79. Iran Wire, Women Detained in Yazd Say They Were Threatened with Rape in Custody, 06.01.2026, <https://iranwire.com/en/news/147342-women-detained-in-yazd-say-they-were-threatened-with-rape-in-custody/>

80. Iran Wire, Kolbar Deaths in Iran's West Rise 15% in 2024, 59 Killed, 06.01.2025, <https://iranwire.com/en/news/137812-kolbar-deaths-in-irans-west-rise-15-in-2024-59-killed/>
81. ISW (Institute for the Study of War), Explainer: the Iranian Armed Forces, 17.06.2025, <https://understandingwar.org/research/middle-east/explainer-the-iranian-armed-forces/>
82. ISW (Institute for The Study of War), Indicators of Iranian Regime Instability, 14.01.2026, <https://understandingwar.org/research/middle-east/indicators-of-iranian-regime-instability/>
83. Kolbar News, Kolbar casualties in 2025; 70 Kolbars killed and injured 76% due to direct gunfire by military forces, 01.01.2026, https://en.kolbarnews.com/kolbar-casualties-in-2025-70-kolbars-killed-and-injured-76-due-to-direct-gunfire-by-military-forces/?utm_source=copilot.com
84. Konflikty.pl, „Naród jak Lwica”: Izrael zaatakował cele w Iranie, zabił głównych irańskich generałów, 13.06.2025, <https://www.konflikty.pl/aktualnosci/wiadomosci/narod-jak-lwica-izrael-iran-salami-bagheri/>
85. Middle East Eye, Ali Shamkhani: Iranian negotiator thought killed by Israel is alive, says state med., 20.06.2025, <https://www.middleeasteye.net/news/ali-shamkhani-iranian-negotiator-suspected-being-killed-alive-state-media>
86. NBC News, What is Iran's secretive Quds Force?, 03.01.2020, <https://www.nbcnews.com/news/world/who-are-iran-s-secretive-quds-forces-n1110156>
87. NCRI (National Council of Resistance of Iran), Iran: More than 2,200 Executions in 2025 in 97 cities, An Unprecedented High in Khamenei's 37-Year Criminal Rule, 31.12.2025, <https://www.ncr-iran.org/en/news/human-rights/stop-executions-in-iran/iran-marks-more-than-2200-executions-in-2025-unprecedented-high-in-khameneis-37-year-criminal-rule/>
88. News Nation, Iraqi militia helping Iran's leaders attack protesters: Sources, 15.01.2026, <https://www.newsnationnow.com/world/iraqi-militia-helping-irans-leaders-attack-protesters-sources/>
89. New York Post, Iranian protesters, including teen, sexually assaulted by security forces, human rights group says, 19.01.2025, <https://nypost.com/2026/01/19/world-news/iranian-protesters-sexually-assaulted-by-security-forces-human-rights-group-says/>
90. Nikkei Asia, Pakistan and Iran patch up ties but militants poised to play spoilers, 30.01.2024, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Pakistan-and-Iran-patch-up-ties-but-militants-poised-to-play-spoilers>
91. NYU Law Global Lex, An Overview of the Iranian Legal System, https://www.nyulawglobal.org/globalex/iran_legal_system_research1.html/the-iranian-legal-system
92. OKO.press, Tytuń, Kurdystan, islam, rewolucja. Wszystkie protesty Iranu, 29.01.2023, <https://oko.press/tyton-kurdystan-islam-rewolucja-wszystkie-protesty-iranu>
93. Onet, Iran obudził uśpiony od pół wieku konflikt, 20.01.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/goraco-na-linii-iran-pakistan-najpowazniejsza-eskalacja-jaka-pamietam/j4dw8kq>

94. Onet Wiadomości, Dlaczego Iran i Izrael są zaprzysięgłymi wrogami? Wyjaśniamy historię konfliktu, 16.04.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/o-co-chodzi-w-konflikcie-iran-i-izrael-wyjasniamy-historie-konfliktu/4kb7pjf>
95. Ośrodek Studiów Wschodnich, Atak Izraela na Iran – koniec wojny zastępczej, początek bezpośredniej, 17.06.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-06-17/atak-izraela-na-iran-koniec-wojny-zastepczej-poczatek-bezposredniej>
96. PAP (Polska Agencja Prasowa), Atak terrorystyczny w Iranie. Aresztowano podejrzanych, 05.01.2024, <https://www.pap.pl/aktualnosci/atak-terrorystyczny-w-iranie-aresztowano-podejrzanych>
97. PAP (Polska Agencja Prasowa), Eksperci: w Iranie przez lata sprzeciwu wobec władz wyklarowało się społeczeństwo obywatelskie, 10.04.2023, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1559301%2Ceksperti-w-iranie-przez-lata-sprzeciwu-wobec-wladz-wyklarowalo-sie>
98. PAP (Polska Agencja Prasowa), Iran, 2019, <https://www.pap.pl/kraje-swiata/iran.html>
99. Polityka, Atak Izraela w Katarze miał być demonstracją siły. Skończyło się porażką na wielu płaszczyznach, 14.09.2025, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2314785,1,atak-izraela-w-katarze-mial-byc-demonstracja-sily-skonczylo-sie-porazka-na-wielu-plaszczynach.read>
100. PolsatNews.pl, Nieletni straceni w Iranie. "Karę śmierci wykonano łamiąc międzynarodowe prawo", 30.04.2019, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-04-30/dwaj-nastolatowie-straceni-w-iranie-o-tym-ze-czeka-ich-smierc-dowiedzieli-sie-przed-egzekucja/>
101. PWN, Iran. Historia, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Iran-Historia:4270155.html>
102. Reuters, Iran says it arrested 21,000 'suspects' during 12-day war with Israel, 12.08.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-says-it-arrested-21000-suspects-during-12-day-war-with-israel-2025-08-12/>
103. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), What Is Jaish Al-Adl, The Separatist Group Targeting Iranian Forces?, 11.04.2024, <https://www.rferl.org/a/iran-jaish-al-adl-baluch-separatists/32901542.html>
104. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iran Hangs Ethnic Baluchi At Center Of UN Pleas For 'Review', 30.01.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2044433.html>
105. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iran's Basij Force – The Mainstay Of Domestic Security, 07.12.2008, https://www.rferl.org/a/Irans_Basij_Force_Mainstay_Of_Domestic_Security/1357081.html
106. RMFfm, Kilkugodzinna akcja, sto samolotów. Media o szczegółach ataku Izraela na Iran, 27.10.2024, https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-izrael-w-stanie-wojny/news-kilkugodzinna-akcja-sto-samolotow-media-o-szczegolach-ataku-.nld,7844394/crp_state=1
107. Rudaw, 57 kolbars killed by Iranian forces in 2024: Watchdog, 19.01.2025, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iran/19012025>
108. Rzeczpospolita, Atak Izraela na Iran. Polscy ministrowie uspokajają i zapewniają o gotowości do działań, 13.06.2025, <https://www.rp.pl/konflikty->

[zbrojne/art42525161-atak-izraela-na-iran-polscy-ministrowie-uspokajaja-i-zapewniaja-o-gotowosci-do-dzialan](#)

109. Rzeczpospolita, Ekspert ds. bezpieczeństwa po ataku Iranu na Izrael: Teheran boi się wojny, 02.10.2024, [https://www.rp.pl/atak-izraela-na-liban/art41232661-ekspert-ds-bezpieczenstwa-po-ataku-iranu-na-izrael-teheran-boi-sie-wojny](#)
110. Rzeczpospolita, "Jerusalem Post": Izrael wysłał jasny sygnał Iranowi. Cel nie był przypadkowy, 19.04.2024, [https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art40206521-jerusalem-post-izrael-wyslal-jasny-sygnal-iranowi-cel-nie-byl-przypadkowy](#)
111. Rzeczpospolita, Pezeszkian: Iran jest gotowy na wojnę z Izraelem. Nie wstrzyma programu nuklearnego, 23.07.2025, [https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art42745301-pezeszkian-iran-jest-gotowy-na-wojne-z-izraelem-nie-wstrzyma-programu-nuklearnego](#)
112. Sky News, What are Iran's military capabilities - and how much of a threat is it?, 15.06.2025, [https://news.sky.com/story/what-are-irans-military-capabilities-and-where-could-it-strike-13115958](#)
113. Strauss Centre for International Security and Law, Strait of Hormuz – Iranian Military, [https://www.strausscenter.org/strait-of-hormuz-iranian-military/](#)
114. SHAFQAQ, Deadly borders: 60+ Kurdish kolbars killed, 280+ injured since 2024, 25.03.2025, [https://shafaq.com/en/Kurdistan/Deadly-borders-60-Kurdish-kolbars-killed-280-injured-in-2024](#)
115. Sky News, Why are people protesting in Iran? Everything you need to know, 19.01.2026, [https://news.sky.com/story/why-are-people-protesting-in-iran-everything-you-need-to-know-13490639](#)
116. Sky News, Why are people protesting in Iran? Everything you need to know, 19.01.2026, [https://news.sky.com/story/why-are-people-protesting-in-iran-everything-you-need-to-know-13490639](#)
117. Stimson, Why the Latest Iran Protests Started in the Tehran Bazaar, 27.01.2026, [https://www.stimson.org/2026/why-the-latest-iran-protests-started-in-the-tehran-bazaar/](#)
118. The Conversation, Iran's protests have spread across provinces, despite skepticism and concern among ethnic groups, 13.01.2026, [https://theconversation.com/irans-protests-have-spread-across-provinces-despite-skepticism-and-concern-among-ethnic-groups-273276](#)
119. The Conversation, The rise of Reza Pahlavi: Iranian opposition leader or opportunist?, 23.01.2026, [https://theconversation.com/the-rise-of-reza-pahlavi-iranian-opposition-leader-or-opportunist-273423](#)
120. The Iran Primer, Explainer: Iran's Missile Assault on Israel, 02.10.2024, [https://iranprimer.usip.org/blog/2024/oct/02/explainer-iran%E2%80%99s-missile-assault-israel](#)
121. The Straits Times, Iran executed at least 1,500 people in 2025, a 35-year record: Rights group, 01.01.2026, [https://www.straitstimes.com/world/middle-east/iran-executed-at-least-1500-people-in-2025-a-35-year-record-rights-group](#)

122. The Straits Times, Iran executed at least HRANA, Twelve Days Under Fire: A Comprehensive Report on the Iran-Israel War, 28.06.2025, <https://www.en-hrana.org/twelve-days-under-fire-a-comprehensive-report-on-the-iran-israel-war/>
123. The Times of Israel, Iran missile barrages kill 3 Israelis, wound dozens including baby rescued from rubble, 13.06.2025, <https://www.timesofisrael.com/iran-launches-barrages-of-ballistic-missiles-at-israel-hits-buildings-in-countrys-center/>
124. The Guardian, Teenager among Iranian protesters sexually assaulted in custody, rights group says, 19.01.2025, <https://www.theguardian.com/global-development/2026/jan/19/iran-protesters-teenager-sexually-assaulted-in-custody-rights-group>
125. The Times of Israel, June 13: PM meets underground with security chiefs, ministers to discuss response to Iran missile fire, 13.06.2025, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-june-13-2025/>
126. The Times of Israel, IDF: Dozens of rockets fired by Iran in previous barrage, some of them downed, 14.06.2025, https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/idf-dozens-of-rockets-fired-by-iran-in-previous-barrage-some-of-them-downed/
127. TVPinfo, Izrael zapowiada odwet na Iranie. „Mamy odpowiednie plany”, 01.10.2024, <https://www.tvp.info/82610724/konflikt-izrael-iran-iran-ostrzelal-izrael-rzecznik-armii-izraela-mowi-o-odwecie>
128. The Times of Israel, Iran fires 181 missiles at Israel; PM: They made a ‘big mistake’ and ‘will pay for it’, 01.10.2024, <https://www.timesofisrael.com/israel-warns-of-consequences-after-iran-launches-181-missiles-in-major-attack/>
129. The Times of Israel, Mossad set up drone base in Iran; UAVs were activated overnight to strike surface-to-surface missile launchers aimed at Israel, 13.06.2025, https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/mossad-set-up-a-drone-base-in-iran-uavs-were-activated-overnight-to-strike-surface-to-surface-missile-launchers-aimed-at-israel/
130. The Times of Israel, IDF reveals that it killed six top Iranian military commanders and nine nuclear scientists, 13.06.2025, https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/idf-reveals-that-it-killed-six-top-iranian-military-commanders-and-nine-nuclear-scientists/?utm_source=copilot.com
131. The Jerusalem Post, Is head of the IRGC's elite Quds Force Esmail Qaani still alive in Iran?, 25.06.2025, <https://www.jpost.com/middle-east/iran-news/article-858988>
132. The Defence Post, Al-Qaeda linked Ansar al-Furqan claims deadly car bombing in Iran's southeast port city Chabahar, 06.12.2018, <https://thedefensepost.com/2018/12/06/iran-car-bomb-chabahar-sistan-and-balochistan/>
133. TVN24, Atak na posterunek. Nie żyją funkcjonariusze sił bezpieczeństwa, 11.11.2024, <https://tvn24.pl/swiat/iran-kolejny-zamach-nie-zyja-czlonkowie-sil-bezpieczenstwa-st8174078>
134. The New Arab, What was behind Iran's deadly missile attack on Iraqi Kurdistan?, 17.01.2024, <https://www.newarab.com/analysis/what-was-behind-irans-missile-attack-iraqi-kurdistan>
135. The Media Line, Despite Martial Law, Iranian Protesters Determined To Battle Regime, 27.01.2026, <https://themedialine.org/top-stories/despise-martial-law-iranian-protesters-prepare-to-return-to-the-streets/>

136. The Indian Express, Iran-US Tensions News Live Updates: 'If US attacks, it will turn into regional conflict', warns Khamenei, 02.02.2026, <https://indianexpress.com/article/world/us-news/iran-protests-united-states-live-updates-iran-open-to-talks-with-us-10504579>
137. Tygodnik Powszechny, Iran i Izrael: skąd się wziął konflikt między nimi, co może z niego wyniknąć i czy oba kraje łączy tylko wrogość? 19.04.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/iran-i-izrael-skad-sie-wzial-konflikt-miedzy-nimi-co-moze-z-niego-wyniknac-i-czy-oba-kraje-laczy>
138. TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają rakietowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>
139. UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>
140. UK Parliament, Israel-Iran October 2024, 05.11.2024, <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10113>
141. UNFPA (United Nations Population Fund), Internal Migration And Urbanization In Iran With Emphasis On The Period Of 2011-2016, 10.2018, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PXnwbmzhVjoJ:https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/layout-report-on-internal-migration-v.01-en-1.pdf&cd=14&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-b-e>
142. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNHCR Iran Factsheet, January-March 2024, <https://reliefweb.int/report/iran-islamic-republic/unhcr-iran-factsheet-january-march-2024>
143. United States Institute of Peace, Iran Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>
144. United Against Nuclear Iran, The Quds Force, <https://www.unitedagainstnucleariran.com/report/quds-force>
145. USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Iran, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107731.html>
146. Voice of Asia, Gunmen Kill 9 People in Iran Near Pakistan Border, 27.01.2024, <https://www.voanews.com/a/gunmen-kill-9-people-in-iran-near-pakistan-border/7459760.html>
147. WP Wiadomości, Ośrodek nuklearny Iranu zaatakowany. Jest nagranie, 19.06.2025, <https://wiadomosci.wp.pl/osrodek-nuklearny-iranu-zaatakowany-jest-nagranie-7169386332965792a>
148. War Power Iran, Regional Defence Review 2026, <https://www.warpoweriran.com/>
149. Warsaw Institute, Irańska scena polityczna, 24.06.2021, <https://warsawinstitute.org/pl/iranska-scena-polityczna/>
150. Wiadomości, WP.pl, Orędzie Trumpa. "Spektakularny sukces militarny", 22.06.2025, <https://wiadomosci.wp.pl/oredzie-trumpa-spektakularny-sukces-militarny-7170284726016896a>

- 151.** Wiadomości Dziennik.pl, Kto kłamie w sprawie rozejmu? Iran zaprzecza doniesieniom Izraela o atakach, 24.06.2025,
<https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9827077,rozejm-nie-przetrwal-nawet-godziny-iran-i-izrael-wrocily-do-wojny.html>
- 152.** Wikipedia, 2024 Iranian legislative election,
https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Iranian_legislative_election
- 153.** Wikipedia, Administrative divisions of Iran,
https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_divisions_of_Iran
- 154.** World Refugee Council, World Refugee & Migration Council Statement on the Humanitarian and Democratic Crisis in Iran, 15.01.2026,
<https://wrmcouncil.org/es/news/statement/world-refugee-migration-council-statement-on-the-humanitarian-and-democratic-crisis-in-iran/>